

Ensenya'ls a escriure.

Si els n'ensenyes, n'aprendran.

Fes-los propostes d'escriptura

que responguin als seus interessos i les seves necessitats.

Perquè millorin com a escriptors, parlu

tant del procés com del text resultant.

Ajuda'ls a reconèixer un text ben escrit,

tant si és seu com si és d'algú altre.

Promou la motivació,

perquè escriure és complex i exigeix un esforç constant.

Convida'ls a llegir.

Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos propis.

Dedica temps a l'aula

perquè escriguin. D'escriure se n'aprèn escrivint.

Ensenya'ls el funcionament de la llengua,

la matèria primera per escriure.

Fes-los escriure a totes les àrees o matèries.

L'escriptura és una eina bàsica de tot l'aprenentatge.

No ho perdís de vista: l'escriptura de textos literaris desenvolupa

la funció estètica

del llenguatge.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Decàleg d'escriptura

Perquè l'alumne que sap escriure traça signes de coneixement (més) perdurable

Més informació a
xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/ara-escric/

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

SUMARI

03 Orientacions

- 04 Preàmbul
- 05 Introducció
- 06 Justificació

08 Decàleg d'escriptura

- 09 Decàleg d'escriptura
- 10 Presentació
- 11 Estructura del document
- 13 **Desplegament del decàleg**

34 Propostes de reflexió i aprofundiment

- 35 Llegim-ho cadascú i parlem-ne
- 44 Una aturada per fer balanç
- 45 El mirall
- 46 Per anar a fons
- 47 Referents d'aula
- 50 Eines i instruments d'avaluació
- 53 Decàlegs per als alumnes

54 Annex: Altres decàlegs

- 59 Notes
- 61 Crèdits

ORIENTACIONES

PREÀMBUL

L'ofensiva de país a favor de l'èxit escolar estableix un Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya (2012-2018). En aquest Pla es considera la competència comunicativa lingüística com l'eix vertebrador de tots els aprenentatges. Assolir aquesta competència demana que els centres garanteixin, a tots els alumnes, el procés d'aprenentatge de la llengua escrita al llarg de tots els nivells de l'escolaritat obligatòria. Cal tenir present que aquesta competència és la clau per a l'aprenentatge de totes les àrees del currículum.

Com a continuació de l'estratègia d'Impuls de la lectura, el Departament d'Ensenyament posa en funcionament el programa *araESCRIC*¹. El programa té per objectiu global millorar els resultats educatius dels alumnes en expressió escrita, mitjançant l'ensenyament explícit dels continguts d'espectura (estratègies, tipus de text, recursos retòrics, etc.) en entorns analògics i digitals. Així mateix, pretén compartir un marc conceptual i metodològic, fonamentat, que faciliti l'adopció de criteris de disseny, millora, desenvolupament i avaluació d'activitats d'aula que permetin incidir directament en la millora de la competència escrita de l'alumnat.

L'*araESCRIC* vol difondre els elements clau d'aquest aprenentatge, oferir elements per a la coordinació entre les diferents llengües i les diferents etapes educatives, i compartir amb els docents els temes clau de la didàctica de l'espectura.

A través del seu desenvolupament es pretenen aconseguir els objectius següents:

- Valorar l'espectura com a eina de construcció de coneixement i d'aprenentatge.
- Reconèixer el fet de saber escriure com una competència transversal per a la millora del rendiment escolar a totes les àrees i matèries.
- Fomentar l'hàbit de l'espectura personal, dins i fora de l'aula, per a diversos destinataris i amb diverses finalitats.
- Valorar la competència escrita per iniciar el recorregut cap a la participació, al llarg de tota la vida, en els diversos àmbits de l'activitat humana: privat, laboral, social i acadèmic.
- Fomentar processos de reflexió didàctica en els centres.
- Facilitar la coordinació didàctica i metodològica entre les diverses etapes educatives.

INTRODUCCIÓ

És una notícia excel·lent que l'escola catalana engegui un projecte com *araESCRIC* per impulsar la pràctica de la producció escrita entre els aprenents i per millorar-ne l'ensenyament. La capacitat de construir textos és potser la destresa lingüística més complexa i la que es vincula de manera més estreta amb la formació humanística, científica i professional o amb l'exercici de la maduresa personal i la reflexió crítica. (I no estem pas dient que llegir, parlar o escoltar siguin ni simples ni intrascendents.)

Ha plogut molt d'ençà d'aquella dita famosa de "l'escola ensenya lletra i càlcul". Han canviat moltes coses: el perfil dels alumnes, les eines per escriure, els contextos comunicatius (amb destinataris planetaris, temes globalitzats, necessitats d'exercir la crítica), els tipus de text, les aules per ensenyar, etc. Però escriure continua sent tan rellevant com a abans... Escriure és avui encara més rellevant que abans. Ho és perquè la lletra s'ha disseminat per més àmbits socials, més activitats laborals i més funcionalitats; avui la fem servir per resoldre qüestions que abans resolíem amb una conversa o una trucada.

També ha canviat la manera d'escriure. Avui fem servir fotos i vídeos, parlem amb els "coautors" i amb "lectors intermedis", usem més idiomes i registres -des del WhatsApp improvisat fins a una sol·licitud de beca-, aprofitem la tecnologia (usant infinitat de programes, saltant d'una finestra a una altra a la pantalla, consultant bases de dades, traductors). Ens esperen sorpreses fascinants en els propers anys, com programes de redacció assistida, correcció semiautomàtica, atenció en línia... Però que ningú no s'espanti: els algorismes només podran solucionar els aspectes més mecànics i epidèrmics de la textualitat; els raonaments ben formats, la retòrica convincent i l'estratègia encertada requeriran un autor dúctil i preparat.

En definitiva, esperem que tots els alumnes, tots els docents i tots els gestors puguin fer-se seu l'*araESCRIC* i que la proposta sigui un èxit. Serà una notícia encara millor per a la nostra comunitat.

JUSTIFICACIÓ

L'experiència desenvolupada evidencia que les activitats de les diverses fases del programa han estat ben rebudes per la comunitat educativa, si ens atenem al nombre de docents inscrits acreditats i de centres que hi han participat. En un període de temps breu s'ha aconseguit que l'interès per la millora de la competència escrita dels alumnes estigui present, en formes diverses, en els Plans Anuals Generals de molts centres. Aquest interès es concreta en el disseny, la introducció, la revisió o la millora d'activitats relacionades amb l'espectura. Coherents amb aquestes actuacions cada cop hi ha més docents que reconeixen que el desenvolupament de la competència escrita s'ha d'assumir en totes les àrees i matèries del currículum. Ensenyar i aprendre a escriure deixa de concebre's com una responsabilitat exclusiva de les àrees lingüístiques i es concep com una responsabilitat compartida.

Com s'ha esmentat, les actuacions de les diverses fases del programa fan referència als elements que, de manera rellevant, estan directament relacionats en la millora de la competència escrita dels alumnes. El cicle de conferències², per exemple, ha tractat les temàtiques següents:

EDUCACIÓ INFANTIL I CICLE INICIAL D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	CICLES MITJÀ I CICLE SUPERIOR D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
Sentit i funcionalitat de l'espectura: usos i gèneres	Sentit i funcionalitat de l'espectura: usos i gèneres	L'espectura al servei del desenvolupament personal, acadèmic i professional
Fases del procés d'aprenentatge del codi escrit	Fases del procés de composició textual	Escriure a totes les matèries. Escriure per aprendre
Relacions grafofòniques	Les propietats textuais i la seva relació amb les fases del procés de composició escrita	Fases del procés de composició d'un text
Tipografia, estris, suports i formats	Didàctica dels continguts gramaticals	Espectura i domini de la llengua. Ensenyament gramatical
Procés de composició textual	Espectura a les àrees; l'espectura creativa	Creativitat, espectura i literatura
Organització de l'espectura a educació infantil i cicle inicial	Didàctica integrada de l'espectura	Didàctica integrada de l'espectura

Cadascuna de les temàtiques de les conferències es desplega en un índex de continguts, extens. Per la seva part, els seminaris de coordinació de zona i els tallers aprofundeixen en temàtiques i continguts que mereixen una especial atenció per la seva rellevància i/o novetat: escriptura a les àrees/matèries, escriptura creativa, diagnosi didàctica, plans de millora, escriptura col·lectiva guiada, revisió i millora col·lectiva de textos, escriptura personal i entrevistes d'escriptura.

El programa *araESCRIC* no es planteja com una oferta formativa permanent. Més enllà dels terminis del programa, la millora de la competència escrita dels alumnes, i la reflexió i la coordinació didàctiques continuaran sent objectius permanents dels centres. Precisament és en aquesta prospectiva que l'edició d'un decàleg³ pretén un objectiu doble: divulgar el programa en aquells centres que el desconeguin i aprofundir-hi en els que han participat en alguna de les seves fases.

**DECÀLEG
D'ESCRITURA**

DECÀLEG D'ESRIPTURA⁴

- 1 Ensenya'ls a escriure. Si els n'ensenyes n'aprendran.
- 2 Convida'ls a llegir. Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos propis.
- 3 Dedica temps a l'aula perquè escriguin. D'escriure se n'aprèn escrivint.
- 4 Fes-los propostes d'escriptura que responguin als seus interessos i les seves necessitats.
- 5 Perquè millorin com a escriptors, parleu tant del procés com del text resultant.
- 6 Ensenya'ls el funcionament de la llengua, la matèria primera per escriure.
- 7 Ajuda'ls a reconèixer un text ben escrit, tant si és seu com si és d'algú altre.
- 8 Promou la motivació, perquè escriure és complex i exigeix un esforç constant.
- 9 Fes-los escriure a totes les àrees o matèries. L'escriptura és una eina bàsica de tot l'aprenentatge.
- 10 No ho perdis de vista: l'escriptura de textos literaris desenvolupa la funció estètica del llenguatge.

PRESENTACIÓ

El "Decàleg de l'araESCRIC" s'adreça, alhora, a docents i centres. El contingut s'ha bastit a partir de les idees força dels tres cicles de conferències de la primera fase del programa i té presents les temàtiques dels autors de referència⁵.

S'adreça als docents amb la voluntat de divulgar, remarcar o fixar deu aspectes clau de la didàctica de l'espectura. Redactat en forma de sentències, no pretén exhaurir, en cap cas, el contingut dels cicles de conferències. Representa, això sí, deu elements fonamentals d'aquesta didàctica, els quals demanen, en la major part dels casos, que els docents reorientin la seva actuació, o que desenvolupin noves funcions, i que els alumnes assumeixin més protagonisme i responsabilitats al llarg del procés de composició dels seus textos. S'ha editat un únic decàleg per al segon cicle d'Educació Infantil, l'Educació Primària i l'educació secundària obligatòria. La decisió s'ha adoptat per coherència conceptual i metodològica amb el programa atès que, independentment de l'edat dels alumnes i del nivell de domini d'aquesta habilitat, la millora del nivell de competència escrita demana transitar per escenaris i decisions comuns:

- Cal ensenyar a escriure!
- Lectura i espectura es retroalimenten!
- El temps lectiu ha d'incloure temps d'espectura!
- Les propostes d'espectura han de tenir sentit per als alumnes!
- L'oralitat esdevé imprescindible per progressar!
- La gramàtica s'ensenyava i s'aprèn a partir de les produccions dels alumnes!
- Els alumnes han de saber què és un bon text!
- És un aprenentatge continuat que requereix assessorament constant!
- Cada matèria té la "seua manera d'escriure"!
- La literatura pot millorar la qualitat dels textos!

El decàleg també s'adreça als centres educatius. La millora de la competència escrita dels alumnes passa, necessàriament, per incrementar la coherència de les propostes didàctiques que se'ls proposen al llarg de l'escolaritat. Per tant, també s'ofereixen algunes orientacions bàsiques per als docents del parvulari i del cicle inicial d'educació primària, unes altres per als mestres dels cicles mitjà i superior i, encara, unes terceres per al professorat d'educació secundària obligatòria. Els epígrafs del decàleg inclouen, finalment, una breu relació dels acords que caldria prendre en l'àmbit del centre.

ESTRUCTURA DEL DOCUMENT

El contingut s'organitza en dues parts: una part expositiva i una altra de propositiva. A la primera part, hi trobareu les deu recomanacions del decàleg acompanyades d'un text explicatiu que, a manera de clau d'interpretació, pretén justificar la seva presència i els continguts de didàctica de l'escriptura que hi són implícits. A continuació es presenta una llista limitada de conceptes relacionats. En la majoria d'ocasions, aquests conceptes ja han aparegut en el text explicatiu de la recomanació. Cal dir que determinats conceptes de didàctica de l'escriptura, per la seva importància, es presenten a la llista de "conceptes relacionats" de més d'una de les recomanacions.

Cadascuna de les recomanacions inclou orientacions per al professorat, agrupades de la mateixa manera que els cicles de conferències: parvulari i cicle inicial d'educació primària; cicles mitjà i superior d'educació primària; educació secundària obligatòria. Són orientacions, necessàriament breus, que no tenen cap voluntat d'exhaustivitat. Només volen ser un recordatori dels principals comportaments i decisions docents que es relacionen amb cadascuna de les recomanacions. Com en el cas dels *conceptes relacionats*, es podrà observar que una mateixa orientació és per a més d'un grup de destinataris; també hi ha comportaments, actuacions i decisions que haurien de ser comunes al llarg de tots els cicles i nivells de l'escolaritat obligatòria.

Finalment, s'ofereix una llista breu de decisions que es recomana que els centres prenguin en el marc dels seus mecanismes de coordinació pedagògica. Hi ha acords generals que afecten tot el centre, cicles, nivells, departaments, etc. Determinades actuacions caldria prendre-les al màxim nivell de coordinació per, d'aquesta manera, facilitar la coherència didàctica, la tasca del professorat i, també, facilitar l'aprenentatge dels alumnes.

**DESPLGAMENT
DEL DECÀLEG**

Ensenya'ls a escriure. Si els n'ensenyes, n'aprendran.

1

Aprendre a escriure no és senzill, va més enllà del domini del codi. Elaborar un text acostuma a demanar un procés, la versió definitiva no surt a la primera. En aquest procés recursiu, no lineal, s'hi reconeixen diverses fases: contextualització, planificació, textualització i revisió.

Per produir un bon text, a més de dominar el procés, cal considerar, també, els coneixements que es relacionen amb les diverses **propietats textuais**, més enllà de l'ortografia: adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació.

L'aprenentatge dels coneixements relacionats amb el procés i les diverses propietats textuais demana un **ensenyament**

explícit i sistemàtic en què el modelatge⁶ del docent les produccions compartides i la interacció entre iguals han de ser pilars metodològics.

Elaborar un escrit que respongui a un propòsit i que sigui adequat a un destinatari suposa un procés en què l'acompanyament del docent resulta imprescindible. Per tant, cal preveure un **temps per ensenyar a escriure** i una didàctica de l'espectura que permeti als alumnes reconèixer el valor d'aquestes competències per assolir objectius personals i per respondre els seus interessos i necessitats.

CONCEPTES RELACIONATS

- Procés de composició escrita: contextualització, planificació, textualització i revisió
- Propietats textuais: adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació

- Modalitats d'espectura: guiada, individual, compartida
- Temps d'ensenyar i aprendre a escriure
- Ensenyament explícit⁷

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Assegurar que els materials i les activitats de sistematització del codi grafònic es relacionin amb experiències comunicatives i significatives per als infants.
- Plantejar activitats que permetin atendre la diversitat de ritmes evolutius dels infants.
- Iniciar l'ensenyament i l'aprenentatge de l'espectura amb textos d'ús pràctic relacionats amb l'organització de l'aula i els jocs, i amb textos d'ús científic propers als infants (notícies dels infants o del grup).
- Compondre oralment textos.
- Mostrar davant dels infants les principals funcions de l'espectura (recordar, comunicar, gaudir i aprendre) i el comportament d'un escriptor expert (mestre).
- Elaborar referents d'aula, de manera progressiva, amb la participació dels alumnes (CI).
- Desenvolupar, de manera compartida, la contextualització i la planificació dels textos.
- Revisar i millorar escrits dels infants de manera col·lectiva, prioritzant-ne l'adequació.
- Practicar, amb regularitat, l'espectura memoritzada i la reespectura.

CM-CS

- Desenvolupar modelatges parcials (CM) i complets (CS) del procés d'elaboració d'un text.
- Mostrar davant dels alumnes que l'espectura està relacionada amb una presa de decisions constant i amb un comportament recursiu, no pas lineal.
- Afavorir, mentre escriuen, moments de pausa a fi que els alumnes puguin dialogar sobre el moment d'espectura en què es troben: les decisions que han pres fins aquell moment, el que tenen previst fer i, si fos el cas, les dificultats que tenen plantejades.
- Revisar col·lectivament textos per millorar-los des del punt de vista d'una única propietat textual.
- Introduir, de manera regular, activitats d'autoavaluació i coavaluació entre alumnes a partir de criteris consensuats i compartits amb els alumnes.
- Ensenyar de manera explícita l'ús d'estratègies relacionades amb cadascuna de les fases d'espectura: contextualització, planificació, textualització, revisió, presentació i edició.
- Elaborar referents d'aula, amb la participació dels alumnes, coherents amb els del cicle precedent.
- Introduir activitats de revisió i de reflexió metalingüística⁸, individuals o col·lectives, en moments diversos del procés de composició d'un text.

ESO

- Tenir present que l'aprenentatge i l'ensenyament, de l'espectura van més enllà de l'etapa d'educació primària.
- Decidir quins gèneres discursius⁹ s'han d'ensenyar prioritàriament en les diverses matèries.
- Definir una didàctica integrada dels continguts d'espectura en les diverses llengües curriculars.
- Afavorir el desenvolupament de la consciència metalingüística i posar la gramàtica al servei de les produccions textuais amb tasques de reflexió sobre els recursos lingüístics i el seu valor comunicatiu.
- Practicar, amb regularitat, modelatges de les diverses fases del procés de composició.
- Introduir temps i espais per a l'espectura personal (diaris, blogs, quaderns de lectura o viatge) i l'espectura creativa (literatura, fanficció, còmic, guió...).
- Integrar, en les seqüències didàctiques de totes les matèries, continguts relacionats amb l'espectura¹⁰.
- Compartir amb els alumnes els objectius i els criteris d'avaluació de les activitats d'espectura per afavorir la capacitat d'autoregulació en l'alumnat.
- Tutoritzar la introducció de la carpeta d'espectura¹¹, a partir de primer d'ESO, i impulsar-ne l'ús en totes les matèries.

ORIENTACIONS CENTRE

- Seleccionar els recursos i els materials que s'utilitzaran, a cada cicle o nivell, per facilitar les tasques relacionades amb les diverses fases del procés de composició escrita.
- Establir quins modelatges s'han de desenvolupar segons l'edat dels alumnes i el procediment amb què s'aplicaran.
- Situar franges de "temps d'espectura" en els horaris lectius dels alumnes.
- Acordar les modalitats d'espectura preferents per a cada cicle i nivell: espectura memoritzada, reespectura, espectura en parelles, espectura col·lectiva, espectura individual.
- Coordinar orientacions de didàctica d'espectura entre els diferents departaments.
- Assegurar que en les activitats d'espectura hi hagi temps per compartir: projectes, idees, dubtes, propostes de solució, etc.

Convida'ls a llegir. Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos propis.

2

La lectura i l'espectura representen les dues cares d'un mateix fet comunicatiu. Llegir sovint a l'aula i emmarcar aquestes lectures en seqüències o tasques d'espectura apropa els alumnes a una gran diversitat de gèneres: literaris, socials, divulgatius i científics.

Les lectures, indirectament, aporten **models d'espectura** i ajuden a crear i augmentar el bagatge de coneixements vinculats als diversos textos i, per tant, a incrementar el repertori lingüístic¹² dels alumnes. **La interacció** esdevé un mitjà imprescindible per reflexionar sobre les estructures morfosintàctiques, l'ortografia, el vocabulari i els recursos estilístics.

Aquest bagatge els ajudarà a progressar en la seva competència escrita. La simple lectura, però, no aconsegueix una millora significativa de les produccions dels alumnes. La millora es dona quan s'efectua una **reflexió analítica**, col·lectiva, dels textos que es llegeixen, de les seves qualitats i característiques.

CONCEPTES RELACIONATS

- Lectura compartida
- Reflexió metalingüística
- Interacció
- Gèneres discursius
- Anàlisi de models
- Temps de lectura silenciosa, personal i voluntària

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Llegir als alumnes de manera regular textos literaris de qualitat (el mestre o alumnes més grans).
- Ajudar els infants a adonar-se de la diferència entre la llengua oral (col·loquial) i la llengua escrita.
- Diversificar els fons de les biblioteques d'aula.
- Organitzar activitats que fomentin la interacció entre els alumnes amb diferents nivells de competència (ex. "Padrins de lectura").
- Organitzar converses al voltant dels textos.
- Dedicar temps diari de lectura personal, voluntària i silenciosa (CI).

CM-CS

- Diversificar els fons de les biblioteques d'aula.
- Dedicar temps diari a la lectura personal, voluntària i silenciosa .
- Afavorir la diversificació en les lectures personals dels alumnes.
- Llegir als alumnes textos literaris i de divulgació científica.
- Promoure converses al voltant de les lectures.
- Reflexionar analíticament i col·lectiva sobre textos, i fragments, i les seves característiques lèxiques i morfosintàctiques.

ESO

- Diversificar els fons de les biblioteques d'aula.
- Establir un temps diari de lectura personal, voluntària i silenciosa.
- Promoure la reflexió compartida al voltant de les lectures.
- Enriquir el treball dels gèneres discursius introduint els alumnes en el coneixement i elaboració de textos científics i de divulgació.
- Fomentar un treball dels recursos estilístics que caracteritzen els diferents gèneres discursius i que poden repercutir en l'espectura de textos dels alumnes.
- Animar els alumnes a participar en línia en les diverses activitats de lectura: webs d'editorials, bibliotubers, blogs de lectors, fòrums de comentaris, etc.

ORIENTACIONS CENTRE

- Seqüenciar la introducció de gèneres que han d'estar al servei de l'espectura a cada cicle o nivell.
- Establir temps i espais per llegir de manera habitual en totes les aules, àrees i matèries dels diversos cicles i nivells d'escolaritat.
- Assegurar una correcta selecció i distribució de gèneres al llarg de tota l'escolaritat.
- Compartir amb el professorat l'estratègia metodològica de les converses o tertúlies literàries.

Dedica temps a l'aula perquè escriguin. D'escriure se n'aprèn escrivint.

3

Aprendre a escriure demana oportunitats diàries d'espectura amb sentit: espectura personal i espectura col·lectiva, vinculades a situacions comunicatives reals i a les diverses àrees i matèries. L'espectura diària ajuda els aprenents a prendre consciència dels coneixements disponibles i, també, dels que els caldrien per assolir adequadament els propòsits d'espectura que es plantegin.

El temps d'espectura també permet als alumnes augmentar la **confiança** en les seves habilitats escriptores i, alhora, facilita als docents l'**observació** dels processos d'espectura que desenvolupen. Aquesta observació permetrà que el professorat identifiqui tant els aspectes reeixits de l'espectura dels alumnes, com les seves necessitats i dificultats. El diàleg amb els alumnes permetrà ajustar la intervenció docent a les necessitats detectades.

CONCEPTES RELACIONATS

- Temps d'espectura
- Espectura personal, autònoma
- Espectura compartida: parelles o col·lectiva
- Interacció: construcció col·lectiva de coneixements
- Carpeta d'espectura personal
- Entrevistes d'espectura¹³

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Modelar: fer un ús públic de l'espectura (mestre).
- Garantir un temps per escriure individualment, per parelles i col·lectivament.
- Animar l'experimentació, l'assaig i el joc amb la lectura i l'espectura.
- Valorar les intencions, les iniciatives i els encerts més que les errades.
- Parlar dels escrits dels alumnes individualment i col·lectiva.

CM-CS

- Garantir temps d'espectura personal dins l'horari dels alumnes (lectiu).
- Introduir l'espectura en el treball ordinari de les diverses àrees.
- Diversificar les situacions d'espectura: modelatge, espectura guiada, parelles, individual...
- Introduir carpetes d'espectura personal i entrevistes amb el mestre i entre iguals.
- Organitzar l'aula perquè els alumnes disposin de temps per donar continuïtat als seus escrits i per compartir-los amb els companys.

ESO

- Preveure temps d'espectura a cada matèria.
- Diversificar les situacions d'espectura.
- Utilitzar la carpeta d'espectura.
- Planificar tallers d'espectura creativa.
- Dissenyar activitats interdisciplinàries i transversals que demanin als alumnes un ús intens i significatiu de l'espectura.

ORIENTACIONS CENTRE

- Introduir progressivament més temps d'espectura en l'horari dels alumnes.
- Emprar l'espectura en totes les àrees i matèries, en diferents formats, suports i tipus.
- Compartir els objectius d'aprenentatge i els criteris d'èxit i d'avaluació amb els alumnes.

- Introduir la carpeta d'espectura com a línia de centre.
- Assumir, des de cada àrea/matèria, els gèneres i els patrons lingüístics que els siguin propis.

Fes-los propostes d'espectura que responguin als seus interessos i les seves necessitats.

4

El desenvolupament de la competència d'expressió escrita es relaciona amb els **usos reals** dels escrits: ús quotidià, ús científic i ús literari. En la nostra societat, la llengua escrita hi té un paper primordial; cal, doncs, aprofitar-ho per fer-ne descobrir l'ús funcional. Aquesta serà la motivació més important que ajudarà l'alumnat a superar la complexitat de l'aprenentatge de la llengua escrita.

La majoria d'interessos, necessitats, pors, anhels i dubtes dels alumnes estan relacionats amb la realitat. A la seva vida quotidiana l'espectura hi és omnipresent, n'és un element clau a l'hora de possibilitar els seus projectes: acadèmics, socials i laborals.

Cal que els alumnes prenguin consciència que el seu nivell de competència escrita els pot facilitar, o dificultar, aquests projectes.

Les propostes d'espectura que s'ofereixen als alumnes han d'estar relacionades amb la seva realitat: els seus **interessos personals** i les seves **necessitats comunicatives**.

CONCEPTES RELACIONATS

- Funcionalitat (usos pràctic, científic i literari)
- Aprenentatge significatiu
- Motivació
- Propòsit i destinatari
- Gèneres discursius
- Situació comunicativa

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Vincular l'espectura i la lectura amb l'organització i la gestió de l'aula (l·listes, rètols, etc.) i amb el joc simbòlic (botigues, restaurants, consultoris mèdics, perruqueries...).
- Escriure per guanyar autonomia (ús pràctic): per veure'n la necessitat.
- Remarcar els propòsits i els destinataris dels escrits.
- Valorar especialment l'adequació en les produccions dels infants ("El text servirà per...").
- Practicar modalitats diverses d'espectura: individuals, parelles, col·lectives...
- Contextualitzar i planificar col·lectivament.
- Modelar l'espectura (mestre).
- Vetllar perquè la revisió i correcció de textos no afecti la motivació per escriure.

CM-CS

- Utilitzar la carpeta d'espectura perquè els alumnes recullin temes i idees sobre les quals volen escriure.
- Compartir temàtiques d'espectura.
- Progressar en l'ús i el coneixement de les característiques dels diversos gèneres.
- Vincular les propostes d'espectura a situacions comunicatives relacionades amb els tres usos.
- Assegurar la contextualització dels escrits.
- Ampliar els usos pràctics de l'espectura i iniciar els usos literaris (escriure per gaudir).
- Iniciar l'ús científic de l'espectura (escriure per transmetre informació): espectura a les àrees.

ESO

- Planificar activitats que ajudin l'alumne a reconèixer el valor funcional de l'espectura: Treball per projectes, Aprenentatge basat en problemes, Servei comunitari, Aprenentatge servei...
- Introduir situacions reals d'espectura a les matèries: escriure per aprendre i per comunicar coneixement.
- Intensificar l'ús regular de l'espectura digital.
- Fomentar l'esperit crític, en escrits propis i d'altri.
- Introduir retorns formatius¹⁴ en tots els escrits dels alumnes.
- Proporcionar suports, formats i eines diverses per a l'espectura.

ORIENTACIONS CENTRE

- Establir les situacions comunicatives d'espectura que s'utilitzaran, particularment, a cada cicle o nivell.
- Determinar els gèneres prioritaris per a cada cicle o nivell a partir de criteris (currículum, edat, complexitat i ús).
- Precisar la seqüència de continguts textuais i lingüístics que es treballaran a cada cicle i nivell en relació als gèneres establerts com a bàsics.
- Destinar un temps a l'aula per a l'espectura personal.

Perquè millorin com a escriptors, parleu tant del procés com del text resultant.

5

Parlar és una estratègia clau en la didàctica de l'espectura, perquè la parla és l'eina comunicativa i cognitiva més poderosa que ja tenen els alumnes i que comparteixen amb el docent, amb graus diversos d'assoliment. Cal promoure **situacions de conversa** abans, durant i després de l'espectura. A través de la parla es poden desenvolupar estratègies i actuacions bàsiques del procés escriptor: la presa de consciència dels paràmetres comunicatius de cada situació d'espectura, les tècniques de planificació de l'escrit, la pràctica de la textualització recursiva, l'increment de la revisió i la millora dels textos...

La llengua oral permet compartir idees, decisions preses o previstes, dubtes, descobertes i dificultats amb el docent i amb els companys. Permet que els alumnes s'adonin de com raonen els seus companys o el docent, i que puguin adquirir models i estratègies cognitives de composició. També a través de la llengua oral s'inicien les pràctiques de **reflexió metalingüística**.

Mitjançant interaccions orals els alumnes poden adoptar diverses mirades sobre els seus textos i els dels companys: autors, crítics, destinataris.

Parlar sobre l'espectura ajuda l'alumne a construir l'**autoconcepte escriptor**: reconèixer-se com a escriptor i prendre consciència de pertànyer a una comunitat d'escriptors que comparteix idees, coneixements, estratègies, criteris i valoracions, però també dubtes, interrogants i pors. Explicar a una altra persona el que has escrit permet que l'alumne-autor desenvolupi les seves idees, que puguin convertir en paraules idees i sensacions que potser només estan esbossades o intuïdes.

Al llarg de l'escolaritat, el docent ha de proposar temps i moments de conversa sobre escriptures desenvolupades, en curs o previstes. Caldrà modelar el contingut de les converses, dinamitzar-les i estimular els alumnes a participar-hi, tot donant valor a les seves aportacions, anàlisis i punts de vista.

CONCEPTES RELACIONATS

- Interacció oral
- Autoconcepte escriptor
- Comunitat escriptora
- Paràmetres comunicatius (destinatari, propòsit...)
- Modelatge
- Reflexió metalingüística
- Coneixement compartit
- Revisió, correcció i millora col·lectiva de textos
- Sentit crític
- Entrevistes d'espectura

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Prioritzar les converses col·lectives abans i durant el procés d'espectura.
- Revisar, corregir i millorar textos, col·lectivament.
- Destacar en la correcció dels escrits aspectes positius i aspectes millorables.
- Estimular l'aportació de coneixements previs.
- Afavorir la producció de textos en parella.
- Valorar positivament les aportacions i les produccions dels alumnes.

CM-CS

- Introduir activitats orals sobre la pràctica d'escriure en les diverses fases del procés de composició.
- Proposar activitats de conversa sobre la revisió dels esborranys dels alumnes.
- Iniciar les activitats orals, de revisió col·lectiva, pel tema i el seu desenvolupament (coherència: estructura profunda). Situar en altres sessions l'atenció als aspectes formals.
- Proposar que els alumnes guardin amb el text acabat tots els materials que han utilitzat, que els han permès arribar a l'edició definitiva per, d'aquesta manera, fer evident el procés d'espectura i poder-ne parlar.
- Iniciar les entrevistes d'espectura entre alumnes (parelles).
- Modelar la formulació de preguntes obertes que no se centrin en aspectes formals (lletra, presentació i ortografia).

ESO

- Emprar l'oralitat com a estratègia de millora de la competència escrita a totes les matèries.
- Promoure activitats d'espectura en agrupaments diversos: grup classe, petit grup, parelles i desdoblaments efectuats amb criteris diversos.
- Ensenyar els alumnes a formular preguntes pertinents per parlar dels escrits, propis i d'altri.
- Afavorir activitats orals en les diverses fases del procés de composició escrita.
- Revisar, corregir i millorar textos, col·lectivament.

ORIENTACIONS CENTRE

- Introduir pràctiques orals col·lectives en les diverses fases del procés de composició textual.
- Promoure la participació activa de tots els alumnes en les pràctiques de composició, i revisió i millora dels textos.
- Preparar activitats per formar els alumnes en la tasca de saber parlar del seu text, saber escoltar el company i saber valorar-ne aspectes positius i millorables de manera respectuosa. Això es pot fer amb pautes, frases preestablertes, qüestionaris.
- Prioritzar que les converses d'espectura (alumne-docent i entre iguals) serveixin per enfortir l'autoconcepte escriptor dels alumnes.

Ensenya'ls el funcionament de la llengua, la matèria primera per escriure.

6

Quan inicien l'escolaritat els alumnes ja empen una gramàtica, la implícita: inconscient i funcional, apresada amb l'automatització de paraules i estructures que imiten dels parlants en diferents contextos. Al llarg de l'escolaritat, els alumnes estableixen una barrera poc permeable entre els sabers pràctics i els gramaticals: els costa adonar-se que el coneixement i la reflexió sobre el funcionament de la llengua els pot ajudar a millorar les seves produccions.

Per ajudar-los a superar aquesta barrera l'escola ha d'emprar textos dels alumnes per promoure **la reflexió gramatical i discursiva**, i per fer evident que determinades decisions en milloren tant el contingut com la forma. En modalitats diverses d'interacció cal promoure la reflexió metalingüística a partir de l'anàlisi i la reflexió gramatical de les seves produccions en les diverses fases del procés de composició. En aquest sentit, l'escriptura és un tipus de producció que es presta molt millor a l'anàlisi i la reflexió que la parla espontània.

Són molt oportunes activitats que combinin ús, reflexió i sistematització: manipulació, interpretació, deducció, observació, contrast, diagnosi i reescriptura de fragments textuais. A través d'aquestes activitats s'afavorirà **el pas de la gramàtica implícita a l'explícita** (la dels manuals de l'escola) per permetre que reconeixin el valor dels continguts de coneixement i ús de la llengua com el que són: un conjunt d'eines que els permetran millorar progressivament les seves produccions. En un entorn plurilingüe com el nostre, cal plantejar **una didàctica integrada de les llengües curriculars** i també de l'escriptura i de la reflexió lingüística. Cal ser conscients i diferenciar el que són continguts comuns a les diverses llengües, per no repetir-los, dels que són diferencials i dels que només són específics de cadascuna.

CONCEPTES RELACIONATS

- Gramàtica explícita i gramàtica implícita
- Ortografia natural i arbitrària
- Consciència fonològica
- Tractament integrat de llengües
- Continguts comuns, diferencials i específics de les llengües
- Reflexió metalingüística
- Seqüència didàctica
- Carpeta d'escriptura

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Potenciar la reflexió sobre la llengua en l'aprenentatge del codi.
- Crear un context significatiu per treballar els procediments implicats en el codi escrit (lúdic, engrescador, manipulatiu...).
- Planificar activitats de producció oral per exercitar-se en l'articulació dels sons.
- Incorporar la reflexió sobre el codi escrit com una pràctica habitual, quotidiana i recurrent en les situacions d'espectura que sorgeixin a l'aula.

CM-CS

- Treballar els continguts gramaticals de manera contextualitzada: a partir de produccions escrites dels alumnes.
- Proporcionar estratègies perquè els alumnes puguin transferir el que han après a altres situacions d'espectura.
- Planificar activitats de gramàtica en què els alumnes practiquin habilitats cognitives que impliquin reflexió sobre els usos (analitzar, comparar, interpretar, deduir...).
- Les diverses àrees també han de col·laborar en l'increment i la millora del repertori lingüístic dels alumnes, no només de lèxic sinó també de morfosintaxi.
- Tenir en compte que els continguts de coneixement i funcionament de la llengua van més enllà de la unitat de la paraula i de la frase. Fan referència, també, als textos com a conjunt de significat i als seus usos com a discurs vinculat a una situació de comunicació.

ESO

- Orientar la reflexió metalingüística a promoure en els alumnes la visió de la gramàtica com una caixa d'eines per a la millora de les seves produccions escrites.
- Integrar el treball gramatical explícit en les activitats que impliquen un enfocament comunicatiu.
- Preveure, en les diferents matèries, quin treball gramatical i discursiu caldrà fer per contribuir a la millora dels discursos propis de la disciplina.

ORIENTACIONS CENTRE

- La didàctica de l'espectura, en general, i de la gramàtica en particular, ha d'afavorir la capacitat reflexiva i estratègica dels alumnes. Els ha de capacitar per a la presa de les decisions més adients, davant dels requeriments de l'espectura. Les activitats d'espectura s'han d'orientar tant a la comprensió, valoració i ús dels continguts lingüístics, i de la reflexió gramatical i discursiva, com a l'assoliment dels propòsits comunicatius. En plantejar la programació gramatical de centre, caldrà:
 - Diferenciar clarament l'ortografia natural (de base) de l'arbitrària.
 - Seqüenciar els continguts ortogràfics i gramaticals.
 - Identificar quins d'aquests són comuns a totes les llengües, per evitar repeticions, quins són diferencials i quins específics.
- Desenvolupar un tractament integrat dels continguts comuns de les llengües a totes les àrees.
- Vetllar pels continguts específics i diferencials des de cada llengua.
- Posar l'accent en el desenvolupament competencial de l'espectura i evitar repeticions innecessàries.
- Desenvolupar una didàctica integrada de les diverses llengües que faciliti la transferència dels aprenentatges.
- Precisar la contribució de les diverses àrees a la millora del repertori lingüístic dels alumnes.

Ajuda'ls a reconèixer un text ben escrit, tant si és seu com si és d'algú altre.

Els escrits bons ho són perquè compleixen diverses propietats. Tradicionalment, en els textos acabats, els docents es concentren, sobretot, en les **propietats formals**: la correcció gramatical i ortogràfica, i la presentació. Tanmateix, en un enfocament comunicatiu és prioritari prestar atenció a les **propietats textuais**: adequació, coherència i cohesió.

L'escola ha de respondre, per tant, a dues qüestions bàsiques: què s'ha de considerar com a un bon text a cada nivell de l'escolaritat? i quin paper ha de tenir l'alumne en aquesta resposta? L'actuació dels centres ha de ser col·legiada i coherent entre els diversos cicles i nivells. Els alumnes han de conèixer els criteris d'**èxit i d'avaluació** dels escrits abans d'iniciar-los i **participar**

activament en la seva revisió, correcció i millora, en les seves diverses fases. Els alumnes, doncs, han de saber, també, què es considera un text ben escrit en els respectius nivells d'escolaritat. Vetllar per la **qualitat dels textos** dels alumnes demana posar el focus, també, en el procés que permet elaborar-los. L'escola tradicional s'interessava més per la versió final dels escrits que no pas pels processos que segueixen els alumnes per fer-los. En canvi, quan es té en compte aquest procés, és possible desenvolupar actuacions i activitats orientades al domini progressiu del conjunt de propietats textuais. En definitiva, tenir cura del procés d'espectura afavoreix la producció de textos de més qualitat.

CONCEPTES RELACIONATS

- Propietats textuais: adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació
- Relació del procés de composició i les propietats textuais
- Col·laboració i interacció
- Avaluació formativa (compartir objectius i criteris d'avaluació)
- Reflexió metacognitiva
- Revisió, correcció i millora de textos col·lectives
- Instruments: rúbriques, coavaluació, autoavaluació, bases d'orientació
- Modelatge

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Atendre, en particular, l'adequació: que el text s'ajusti al destinatari i compleixi el seu objectiu o funció.
- Considerar les fases de coneixement del codi per ajustar la correcció ortogràfica al moment evolutiu dels alumnes.
- Desenvolupar, de manera preferent, revisions, correccions i millores col·lectives.
- Prioritzar l'oralitat i els treballs cooperatius, en agrupaments diversos, a l'hora d'efectuar revisions per millorar les produccions dels infants.
- Practicar, de manera freqüent, el modelatge del mestre tant per il·lustrar el procés de composició, com per presentar bons models.

CM-CS

- Treballar l'estructura profunda (coherència) dels textos de manera sistemàtica.
- Iniciar els primers treballs relacionats amb la cohesió: components, ordre i estructura de les frases; manteniment dels referents i de la flexió verbal.
- Iniciar la referència a les propietats pel seu nom: adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació.
- Elaborar, de manera conjunta, i a partir de les seves produccions, referents d'aula que il·lustrin els continguts que es vinculen amb cada propietat.
- Practicar el contrast i l'anàlisi reflexiva de models textuais aportats pel docent i pels alumnes.
- Assegurar el domini de l'ortografia de base a la fi del cicle mitjà.
- Habituar els alumnes a emprar estratègies i instruments diversos per revisar i millorar els seus escrits i els d'altri (bases d'orientació, taules d'autoavaluació, coavaluació, rúbriques...).
- Aplicar estratègies diverses de revisió correcció i millora de textos: col·lectives, parelles, individuals...

ESO

- Establir un equilibri, a l'hora d'avaluar els textos dels alumnes, entre les diverses propietats textuais: tant en el procés de composició com en les activitats de revisió, correcció i millora dels textos.
- Donar importància als criteris que fan referència al contingut de cada matèria: pertinença, completa, precisió, profunditat de coneixements...
- Compartir amb els alumnes els criteris d'avaluació relacionats amb les propietats textuais i amb el contingut del text, perquè en faci un ús competent.
- Fer adonar els alumnes que els criteris d'avaluació són de caire tècnic i, per tant, objectius i no arbitraris.
- Practicar l'espectura col·laborativa i la coavaluació, de manera regular, en les diverses matèries.
- Acostumar els alumnes a ser molt respectuosos en la revisió de textos de companys, perquè afecten directament l'autoconcepte i l'autoestima.
- Facilitar que l'alumne faci reflexió metalingüística sobre les produccions escrites de manera habitual.
- Preveure temps per parlar dels textos.

ORIENTACIONS CENTRE

- Tenir present que el concepte d'un text ben escrit no és absolut sinó relatiu: ha de variar al llarg dels diferents nivells educatius; considerar, també, que dins d'un mateix nivell educatiu hi ha variacions en funció de les característiques personals dels alumnes.
- Determinar els continguts que es relacionen amb les diverses propietats textuais per nivells.
- Establir, de manera col·legiada i coherent, els criteris de valoració dels textos a cada nivell.
- Assegurar que s'utilitzen en totes les matèries.
- Precisar quines propietats i quins continguts seran especialment rellevants

en els gèneres discursius més utilitzats.

- Potenciar la reflexió metacognitiva de l'alumnat per conèixer i reconèixer les característiques d'un bon text.
- Facilitar el coneixement, l'ús i el domini d'estratègies i instruments diversos de revisió i correcció, i de valoració objectiva dels textos.
- Elaborar, de manera col·legiada i progressiva, un fons de textos model valorats segons els acords establerts en el centre.
- Tenir present que resulta més fàcil reconèixer un text ben escrit de no ficció que pas un de ficció. En aquests, hi intervenen elements i variables de caire subjectiu.

**Promou la motivació,
perquè escriure és complex i exigeix
un esforç constant.**

8

Hi ha **creences** àmpliament difoses en relació a l'espectura:
**l'escriptor neix, no es fa, el full blanc fa por, escriure és molt
difícil, revisar és senyal d'incompetència...** Bona part de les
possibilitats de millora de la competència escrita dels alumnes està
relacionada amb la capacitat del centre educatiu per modificar,
de manera progressiva, aquestes creences.

L'**autoconcepte escriptor** que cada alumne té d'ell mateix és un
dels aspectes més rellevants per aprendre a escriure. Es configura
a partir de tres elements: la percepció que tingui sobre l'espectura
i la seva utilitat, la significació, el valor i el sentit de les experiències
d'espectura i, sobretot, a partir del retorn, que mestres, professors
i companys, facin de les seves produccions. Cal ajudar els alumnes
a valorar l'espectura com un aprenentatge que, tot i ser continuat
i complex, també pot resultar valuós i satisfactori a nivell personal.
La interpretació i el valor que doni a les errades també resulta
determinant en la configuració de l'autoconcepte i la valoració
positiva de l'espectura. Cal **reconceptualitzar l'errada**¹⁵
i presentar-la com un indicador de coneixement (a partir del
qual caldrà treballar).

L'espectat d'un alumne és un indicador del seu coneixement; mostra
tot allò que, en aquell moment, sap i domina en relació a l'espectura.
Observar els textos des d'aquesta perspectiva, i no des del punt
de vista de les mancances i dels dèficits, contribueix a millorar
i enfortir l'autoconcepte escriptor.

Si ajudem els alumnes a ser conscients del seus progressos (per
petits que siguin), aquests poden obtenir una satisfacció personal
en el fet d'escriure i generar motivació intrínseca. També caldrà
prendre consciència de les dificultats, les necessitats i les possibles
solucions. Identificar-ho de manera precisa resulta imprescindible
per **desenvolupar l'autoregulació** d'aquest aprenentatge
i orientar camins de millora assumibles.

Per la seva part, la motivació intrínseca apareixerà, o no,
amb el sentit, la naturalesa, la temàtica i la difusió dels escrits que
es proposen als alumnes. Preveure temps per desenvolupar
l'espectura personal pot contribuir, també, a experimentar **plaer
i satisfacció** en el fet d'escriure.

CONCEPTES RELACIONATS

- Creences (sobre l'espectura i els textos)
- Autoconcepte (escriptor)
- Autoestima
- Reconceptualització, tractament de l'errada
- Motivació intrínseca i extrínseca
- Autoregulació

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Assegurar el sentit i la significació en les primeres activitats de contacte amb l'espectura que es proposin als infants.
- Assegurar que les experiències i els contactes amb l'espectura es visquin de manera positiva i que permetin als infants copsar per quin motiu pot resultar interessant aprendre'n.
- Procurar que els contactes primers i les experiències primeres amb l'espectura es relacionin amb el joc, l'activitat compartida i l'experimentació.
- Combinar i assegurar les dues fonts de motivació: l'extrínseca (estimulada pel docent) i la intrínseca, que apareixerà quan els infants experimentin la satisfacció de veure l'efecte que provoquen els seus escrits.
- Valorar adequadament l'esforç dels infants en aquest aprenentatge. Ajudar les famílies en aquesta valoració per evitar comentaris o activitats que puguin lesionar l'autoestima, l'autoconcepte o la motivació.
- Assegurar que es fa un tractament formatiu (com a indicadors de coneixement) de les "errades".

CM-CS

- Ajudar els alumnes a entendre que dominar la codificació no suposa "saber escriure".
- Modelar, sovint, altres aspectes que intervenen en l'espectura, més enllà de la codificació.
- Vincular l'espectura a situacions comunicatives que tinguin sentit i interès per als alumnes.
- Fer-los conscients dels seus progressos i compartir-los amb tot el grup classe.
- Introduir carpetes d'espectura personal.
- Iniciar les revisions col·lectives posant de manifest, en primer lloc, els aspectes del text i dels paràmetres de la situació comunicativa que s'han resolt satisfactòriament.
- Assegurar, per vies diverses, la difusió de les produccions escrites dels alumnes (passadissos, companys d'altres nivells, adults del centre, blog del centre, festes i celebracions, mitjans de comunicació locals...).
- Assegurar l'actitud de respecte en relació als textos dels companys i ajudar-los a identificar, primer, els aspectes positius.

ESO

- Assegurar que, de manera regular, es proposen activitats d'espectura amb un alt valor funcional o significatiu: carpetes d'espectura personal, correspondència, participació a les xarxes, treball per projectes, aprenentatge basat en problemes, servei comunitari, aprenentatge servei...
- Ajudar els alumnes a percebre la millora constant dels seus textos i, també, de la seva competència com a escriptors.
- Utilitzar la carpeta d'espectura per facilitar la percepció de la millora per part de l'alumne en els seus escrits.
- Garantir que els comentaris, orals o escrits, dels docents s'inicien posant de manifest els aspectes ben resolts dels alumnes.
- Mostrar a l'alumne el valor dels esborranys perquè li permeten veure l'evolució que ha seguit.
- Acostumar els alumnes a treballar amb versions successives dels textos (esborranys), incorporant-hi millores.

ORIENTACIONS CENTRE

- Revisar les activitats d'espectura que es fan al centre que generen motivació i predisposició dels alumnes cap a l'espectura.
- Revisar i millorar el tipus d'intervenció docent per augmentar el respecte pels aprenents d'escriptors i les seves produccions.
- Reflexionar, en particular, sobre la intervenció docent (forma i contingut) en les activitats de revisió, correcció i millora, orals o escrites, dels textos dels alumnes.
- Compartir criteris de valoració dels textos (amb els alumnes, docents i famílies).
- Planificar espais per facilitar l'expressió de dificultats, dubtes i pors, i reflexionar amb els companys sobre les alternatives de millora i solució.
- Establir moments per expressar emocions i interessos personals relacionats amb la composició.
- Assegurar els dos tipus de motivació: l'extrínseca (relacionada amb el tipus d'activitats que se'ls proposen i la manera de desenvolupar-les: revisió-correcció, difusió...) i la intrínseca (vinculada a la possibilitat d'escriure sobre interessos particulars i assolir objectius personals).

Fes-los

escriure a totes les àrees o matèries

L'espectura és una eina bàsica de tot l'aprenentatge.

9

La **didàctica integrada de llengua i continguts** pot suposar un doble guany per als alumnes. Per un costat els ajuda a apropiarse dels continguts de les matèries i, per l'altre, els afavoreix l'aprenentatge de les habilitats comunicatives (parlar, llegir i escriure) específiques de la matèria. Escriure permet estructurar, i reestructurar, el pensament, fa evolucionar les idees: construeix coneixement de naturalesa diversa. Cada disciplina té una visió diferent del món; una interpretació que s'expressa de manera simultània a través de **dos patrons: un temàtic i un de lingüístic**, específic.

Aprendre una matèria significa saber parlar, llegir i escriure d'una manera determinada. Cada disciplina acostuma a emprar uns determinats **gèneres discursius**, que l'alumne ha d'aprendre a identificar, a comprendre i a produir. Conèixer els gèneres discursius propis de la matèria i familiaritzar-s'hi ajuda els alumnes a apropiarse dels continguts i, a la vegada, els apropa a la comunitat científica i a la seva manera d'organitzar i comunicar el coneixement: els obre perspectives acadèmiques i professionals.

El professorat de cada matèria ha d'acompanyar els alumnes en aquests aprenentatges; les tasques híbrides¹⁶ i els textos intermedis¹⁷ suposen un recurs molt valuós.

CONCEPTES RELACIONATS

- Llenguatge i pensament
- Patró lingüístic i patró temàtic
- Llenguatge acadèmic
- Habilitats cognitivolingüístiques
- Gèneres discursius (específics de les disciplines)
- Escrits intermedis: mapa conceptual, esquema, apunts...
- Tasques híbrides: resums, organitzadors gràfics, presa d'apunts...
- Reflexió metalingüística (textos de cada àrea/matèria)

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Ajudar els infants a adonar-se que escriure permet reorganitzar, relacionar i visualitzar els conceptes que s'estan aprenent, els interessos que es posen de manifest i, també, els dubtes i els interrogants que es plantegen a la vida diària i en els àmbits d'aprenentatge.
- Escriure textos d'ús científic. Escriure per organitzar, recordar i comunicar la informació: llistes, mapes conceptuals, frases temàtiques, petites fitxes d'animals o de plantes...
- Llegir amb diverses ajudes (amb diferents tipus d'agrupament) textos continus i discontinus de les diverses àrees i en suports diversos (analògics i digitals) perquè els alumnes vagin apropiant-se de les seves característiques.
- Elaborar taules de doble entrada per fixar elements comparatius.
- Elaborar col·lectivament mapes mentals i conceptuals.
- Ajudar els alumnes a expressar oralment les idees i/o aprenentatges abans de passar a l'espectura.

CM-CS

- Introduir i seqüenciar per cicles les habilitats cognitivolingüístiques (descriure, exposar, resumir, definir, argumentar...).
- Seqüenciar per cicles els gèneres que són propis de cada àrea.
- Iniciar els treballs amb el text expositiu perquè els alumnes arribin a la secundària coneixent-ne les característiques textuals i gramaticals més bàsiques.
- Reconèixer les seqüències discursives dels textos expositius (causa-efecte; problema-solució; cronològic; comparació...).
- Treballar el lèxic específic de les àrees i destacar-ne la precisió.
- Assegurar que els escrits dels alumnes tinguin com a unitat bàsica el paràgraf i no la frase a CM, i que tinguin el text a CS.
- Conèixer organitzadors gràfics de la informació analògics i digitals (taules, quadres, mapes mentals i mapes conceptuals).

ESO

- Preveure activitats específiques d'espectura relacionades amb els gèneres més freqüents en cada àmbit.
- Assegurar el domini de les seqüències discursives més abundants en els textos escolars i acadèmics, especialment la definició, l'argumentació i la justificació, amb les característiques específiques de cada matèria.
- Treballar, particularment, el text expositiu i fer-ho en funció de les especificitats de cada matèria.
- Demanar que els textos expositius dels alumnes n'assegurin l'estructura bàsica: introducció, desenvolupament i conclusió.
- Insistir en l'adequació dels escrits: al propòsit, al destinatari o l'audiència, a la representació de l'emissor i al tipus de text.
- Compartir amb els alumnes els criteris de completesa, versemblança i pertinença que ha de complir un escrit de la matèria.
- Estimular i modelar la producció de textos intermedis en totes les matèries: resums, mapes d'idees, esquemes, mapes conceptuals...
- Fer servir el modelatge docent en totes les matèries per aprendre a escriure textos corresponents a les diferents funcions cognitivolingüístiques.

ORIENTACIONS CENTRE

Emprar funcions de l'espectura directament relacionades amb l'aprenentatge: recuperar, sintetitzar, organitzar, comparar, ordenar, processar, exposar¹⁸.
Ensenyar a escriure en totes les àrees o matèries, amb les especificitats corresponents.

- Assegurar la formulació de bones preguntes, que esperonin la reflexió i que portin els alumnes a desenvolupar respostes llargues i estructurades.

- Generar situacions d'espectura de diferents nivells de complexitat.
- Seqüenciar el treball dels diferents gèneres com una manera d'organitzar l'espectura al centre.

No ho perdís de vista: l'espectura de textos literaris desenvolupa la funció estètica del llenguatge.

10

Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos. L'**espectura literària** permet desenvolupar una espectura diferent de l'espectura comunicativa i de la lligada a l'aprenentatge de les matèries. El contacte amb els textos literaris millora, en particular, **la qualitat de l'espectura personal** dels alumnes i també la seva capacitat d'imaginar situacions i d'expressar sentiments i emocions.

L'espectura literària es vincula directament amb les obres literàries que formen part del patrimoni d'una cultura, entenent cultura i literatura des d'una perspectiva molt àmplia i diversa (incloent-hi no només les obres d'alta literatura o els clàssics del cànon, sinó també formes més populars i properes de literatura, en formats analògics o digitals). Ajudar els alumnes a accedir-hi i a produir-ne, en la mesura de les seves possibilitats, és una manera de fer-los valorar i participar en la cultura de les diferents llengües que aprenen.

CONCEPTES RELACIONATS

- Gèneres literaris
- Espectura literària/espectura creativa
- Recursos literaris
- Models
- Experimentació
- Tallers d'espectura
- Funció estètica¹⁹ del llenguatge

ORIENTACIONS PER CICLES

EI-CI

- Introduir els alumnes en la literatura des de la llengua oral a través de la lectura, la narració, la recitació o l'explicació de diferents gèneres literaris: cantarelles, endevinalles, dites, poemes, contes, rondalles, faules.
- Promoure activitats d'espectura vinculades als textos literaris treballats.
- Apropar la literatura als infants mitjançant una lectura expressiva.
- Reproduir oralment o per escrit fragments de textos literaris significatius per als alumnes.

CM-CS

- Proporcionar temps diari de lectura individual, autònoma i silenciosa, i compartida perquè els alumnes accedeixin a la literatura.
- Introduir converses literàries relacionades amb lectures compartides per més d'un alumne o per tot el grup classe. Són una activitat idònia per comparar, reflexionar i valorar els elements i les característiques dels textos i dels estils dels autors.
- Proposar als alumnes l'espectura de textos literaris. Combinar la producció de textos lliures amb la producció de textos a partir de models literaris (transformació i imitació de textos).
- Distribuir per cicles els gèneres literaris que els alumnes escriuran.

ESO

- Fer revisar als alumnes textos propis amb la voluntat de millorar-los des del punt de vista estètic, per enriquir-los i per transmetre millor el que volen expressar.
- Introduir, de manera progressiva, la cura de l'estil en les produccions dels alumnes, estimulants-los a tenir-ho en compte.
- Propiciar el contacte amb el procés creatiu dels escriptors professionals mitjançant la lectura i la conversa.
- Superar la perspectiva exclusivament historicista de l'ensenyament de la literatura, incorporant-hi una visió dels textos literaris com a models d'espectura a imitar.

ORIENTACIONS CENTRE

- Distribuir els gèneres literaris entre els diversos cicles i nivells.
- Seleccionar les lectures literàries que desenvoluparan els docents de cada etapa.
- Donar visibilitat a la literatura a través de la biblioteca del centre i de les aules: cartelleres, exposicions, presentacions, clubs de lectura...
- Fer difusió de les produccions literàries dels alumnes: festes, celebracions i recitals, cartelleres, revistes escolars, blog del centre, famílies, etc. El centre ha de potenciar l'espectura literària i donar-ne visibilitat, ja que la literatura és una de les expressions més valorades de la cultura.
- Participar de manera activa en el Dia mundial de la Poesia i en les mostres de teatre que s'organitzin en el territori.
- Preveure quins autors locals poden participar, de manera regular, en les activitats del centre.

**PROPOSTES
DE REFLEXIÓ I
APROFONDIMENT**

LLEGIM-HO CADASCÚ I PARLEM-NE

Podria resultar interessant per:

- Començar a tenir contacte amb el programa *araESCRIC*.
- Iniciar una cicle de formació interna a partir del contrast interpretatiu.
- Anar més enllà de la lectura dels punts del decàleg.

Una lectura individual dels punts del decàleg i de les claus d'interpretació, i la posterior sessió de treball, facilitaria compartir els significats generals que porten implícits. Iniciar les activitats de coordinació i reflexió pedagògica amb sessions que permetin compartir els significats generals faran possible endegar altres actuacions i activitats amb més garanties d'èxit.

1. Ensenya'ls a escriure. Si els n'ensenyes n'aprendran.

Aprendre a escriure no és senzill, va més enllà del domini del codi. Elaborar un text acostuma a demanar un procés, la versió definitiva no surt a la primera. En aquest procés recursiu, no lineal, s'hi reconeixen diverses fases: contextualització, planificació, textualització i revisió.

Per produir un bon text, a més de dominar el procés, cal considerar, també, els coneixements que es relacionen amb les diverses **propietats textuais**, més enllà de l'ortografia: adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació.

L'aprenentatge dels coneixements relacionats amb el procés i les diverses propietats textuais demana un **ensenyament explícit** i sistemàtic en què el modelatge²⁰ del docent, les produccions compartides i la interacció entre iguals han de ser pilars metodològics.

Elaborar un escrit que respongui a un propòsit i que sigui adequat a un destinatari suposa un procés en què l'acompanyament del docent resulta imprescindible. Per tant, cal preveure un **temps per ensenyar a escriure** i una didàctica de l'espectura que permeti als alumnes reconèixer el valor d'aquestes competències per assolir objectius personals i donar resposta als seus interessos i necessitats.

2. Convida'ls a llegir.

Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos propis

La **lectura** i l'espectura representen les dues cares d'un mateix fet comunicatiu. Llegir sovint a l'aula i emmarcar aquestes lectures en seqüències o tasques d'espectura apropa els alumnes a una gran diversitat de gèneres: literaris, socials, divulgatius i científics.

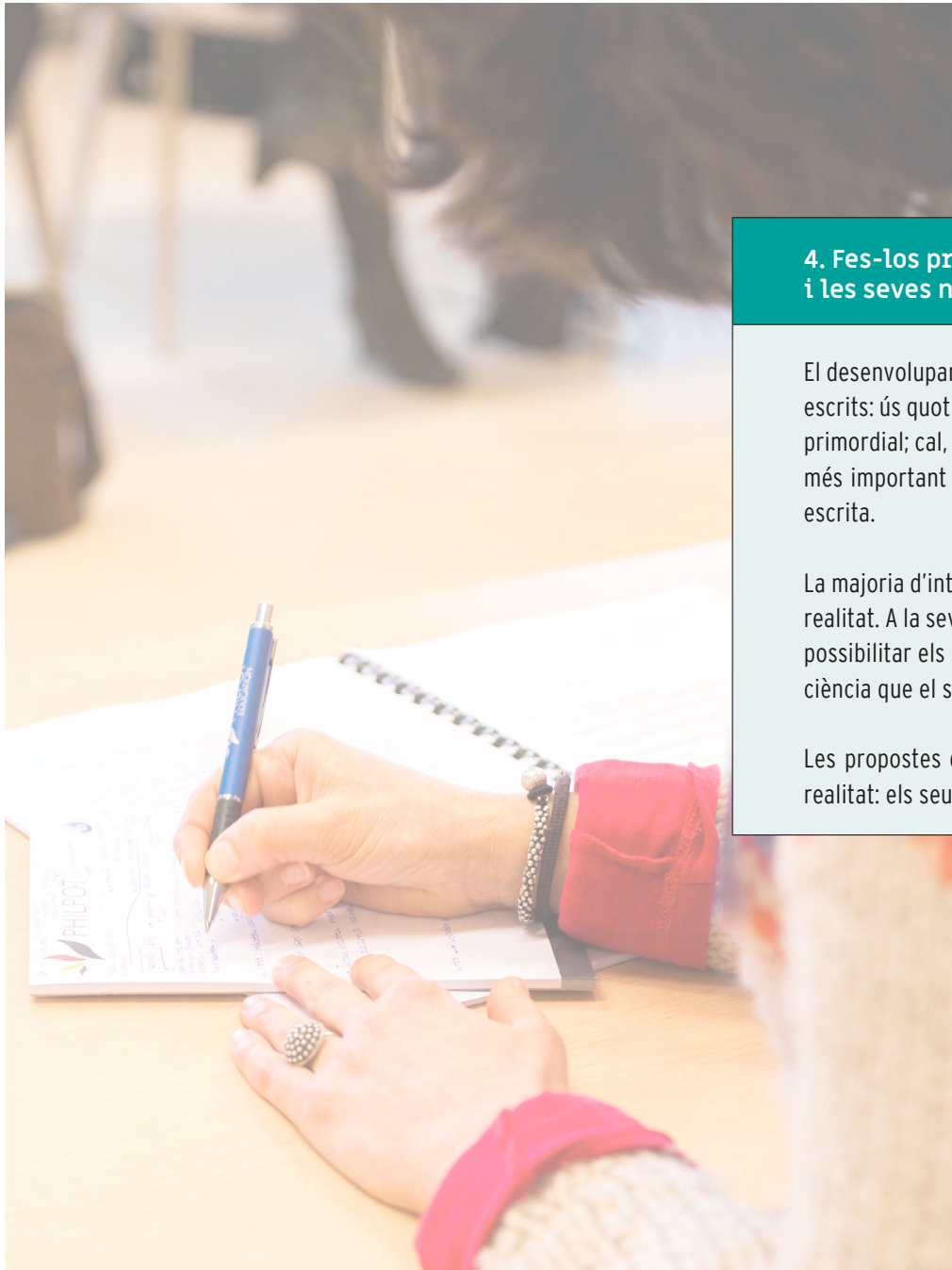
Les lectures, indirectament, aporten **models d'espectura**, i ajuden a crear i a augmentar el bagatge de coneixements vinculats als diversos textos i, per tant, a incrementar el repertori lingüístic²¹ dels alumnes. La **interacció** esdevé un mitjà imprescindible per reflexionar sobre les estructures morfosintàctiques, l'ortografia, el vocabulari i els recursos estilístics. Aquest bagatge els ajudarà a progressar en la seva competència escrita.

La simple lectura, però, no aconsegueix una millora significativa de les produccions dels alumnes. La millora es dona quan s'efectua una **reflexió analítica**, col·lectiva, dels textos que es llegeixen, de les seves qualitats i característiques.

3. Dedicat temps a l'aula perquè escriuin. D'escriure se n'aprèn escrivint.

Aprendre a escriure demana oportunitats diàries d'espectura amb sentit: espectura personal i espectura col·lectiva, vinculades a situacions comunicatives reals i a les diverses àrees i matèries. L'**espectura diària** ajuda els aprenents a prendre consciència dels coneixements disponibles i dels que els caldrien per assolir adequadament els propòsits d'espectura que es plantegin.

El temps d'espectura també permet als alumnes augmentar la **confiança** en les seves habilitats escriptores i, alhora, facilita als docents l'**observació** dels processos d'espectura que desenvolupen. Aquesta observació permetrà que el professorat identifiqui tant els aspectes reeixits de l'espectura dels alumnes, com les seves necessitats i dificultats. El diàleg amb els alumnes permetrà ajustar la intervenció docent a les necessitats detectades.

4. Fes-los propostes d'espectura que responguin als seus interessos i les seves necessitats.

El desenvolupament de la competència d'expressió escrita es relaciona amb els **usos reals** dels escrits: ús quotidià, ús científic i ús literari. En la nostra societat, la llengua escrita hi té un paper primordial; cal, doncs, aprofitar-ho per fer-ne descobrir l'ús funcional. Aquesta serà la motivació més important que ajudarà l'alumnat a superar la complexitat de l'aprenentatge de la llengua escrita.

La majoria d'interessos, necessitats, pors, anhels i dubtes dels alumnes estan relacionats amb la realitat. A la seva vida quotidiana l'espectura hi és omnipresent, n'és un element clau a l'hora de possibilitar els seus projectes: acadèmics, socials i laborals. Cal que els alumnes prenguin consciència que el seu nivell de competència escrita els pot facilitar, o dificultar, aquests projectes.

Les propostes d'espectura que s'ofereixen als alumnes han d'estar relacionades amb la seva realitat: els seus **interessos personals** i les seves **necessitats comunicatives**.

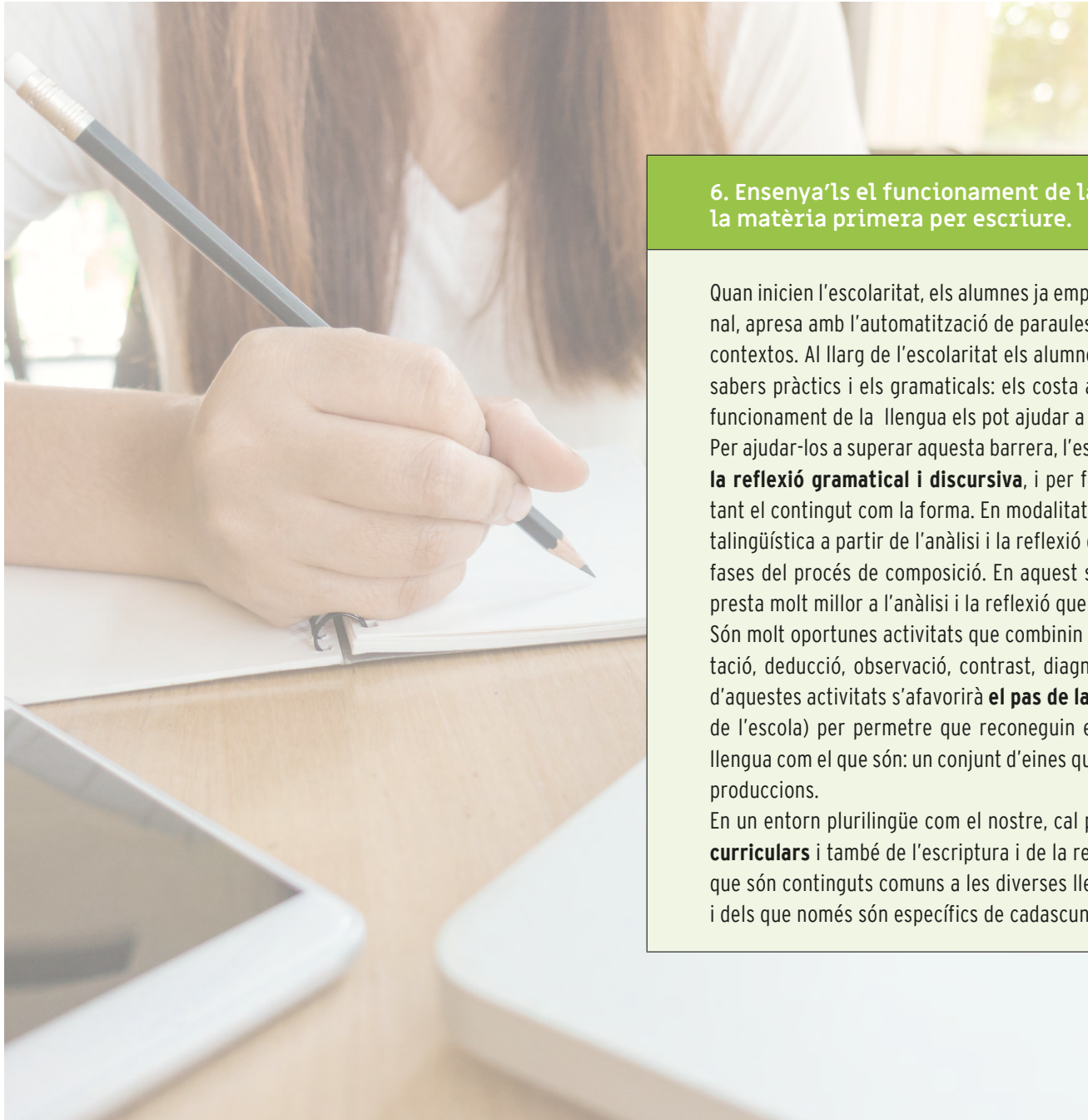
5. Perquè millorin com a escriptors, parlev tant del procés com del text resultant.

Parlar és una estratègia clau en la didàctica de l'espectura, perquè la parla és l'eina comunicativa i cognitiva més poderosa que ja tenen els alumnes i que comparteixen amb el docent, amb graus diversos d'assoliment. Cal promoure **situacions de conversa** abans, durant i després de l'espectura. A través de la parla es poden desenvolupar estratègies i actuacions bàsiques del procés escriptor: la presa de consciència dels paràmetres comunicatius de cada situació d'espectura, les tècniques de planificació de l'escrit, la pràctica de la textualització recursiva, l'increment de la revisió i la millora dels textos...

La llengua oral permet compartir idees, decisions preses o previstes, dubtes, descobertes i dificultats amb el docent i amb els companys. Permet que els alumnes s'adonin de com raonen els seus companys o el docent, i que puguin adquirir models i estratègies cognitives de composició. També a través de la llengua oral s'inicien les pràctiques de **reflexió metalingüística**. Mitjançant interaccions orals els alumnes poden adoptar diverses mirades sobre els seus textos i els dels companys: autors, crítics, destinataris.

Parlar sobre l'espectura ajuda l'alumne a construir l'**autoconcepte escriptor**: reconèixer-se com a escriptor i prendre consciència de pertànyer a una comunitat d'escriptors que comparteix idees, coneixements, estratègies, criteris i valoracions, però també dubtes, interrogants i pors. Explicar a una altra persona el que has escrit permet que l'alumne-autor desenvolupi les seves idees, que puguin convertir en paraules idees i sensacions que potser només estan esbossades o intuïdes.

Al llarg de l'escolaritat, el docent ha de proposar temps i moments de conversa sobre escriptures desenvolupades, en curs o previstes. Caldrà modelar el contingut de les converses, dinamitzar-les i estimular els alumnes a participar-hi, tot donant valor a les seves aportacions, anàlisis i punts de vista.

6. Ensenya'ls el funcionament de la llengua, la matèria primera per escriure.

Quan inicien l'escolaritat, els alumnes ja empen una gramàtica, la implícita: inconscient i funcional, apresada amb l'automatització de paraules i estructures que imiten dels parlants en diferents contextos. Al llarg de l'escolaritat els alumnes estableixen una barrera poc permeable entre els sabers pràctics i els gramaticals: els costa adonar-se que el coneixement i la reflexió sobre el funcionament de la llengua els pot ajudar a millorar les seves produccions.

Per ajudar-los a superar aquesta barrera, l'escola ha d'emprar textos dels alumnes per promoure **la reflexió gramatical i discursiva**, i per fer evident que determinades decisions en milloren tant el contingut com la forma. En modalitats diverses d'interacció cal promoure la reflexió metalingüística a partir de l'anàlisi i la reflexió gramatical de les seves produccions en les diverses fases del procés de composició. En aquest sentit, l'escriptura és un tipus de producció que es presta molt millor a l'anàlisi i la reflexió que la parla espontània.

Són molt oportunes activitats que combinin ús, reflexió i sistematització: manipulació, interpretació, deducció, observació, contrast, diagnosi i reescriptura de fragments textuais. A través d'aquestes activitats s'afavorirà **el pas de la gramàtica implícita a l'explícita** (la dels manuals de l'escola) per permetre que reconeixin el valor dels continguts de coneixement i ús de la llengua com el que són: un conjunt d'eines que els permetran millorar progressivament les seves produccions.

En un entorn plurilingüe com el nostre, cal plantejar una **didàctica integrada de les llengües curriculars** i també de l'escriptura i de la reflexió lingüística. Cal ser conscients i diferenciar el que són continguts comuns a les diverses llengües, per no repetir-los, dels que són diferencials i dels que només són específics de cadascuna.

7. Ajuda'ls a reconèixer un text ben escrit, tant si és seu com si és d'algú altre.

Els escrits bons ho són perquè compleixen diverses propietats. Tradicionalment, en els textos acabats, els docents es concentraven, sobretot, en les propietats formals: la correcció gramatical i ortogràfica, i la presentació. Tanmateix, en un enfocament comunicatiu és prioritari prestar atenció a les propietats textuals: adequació, coherència i cohesió.

L'escola ha de respondre, per tant, a dues qüestions bàsiques: què s'ha de considerar com a un bon text a cada nivell de l'escolaritat? i quin paper ha de tenir l'alumne en aquesta resposta? L'actuació dels centres ha de ser col·legiada i coherent entre els diversos cicles i nivells. Els alumnes han de conèixer els criteris d'èxit i d'avaluació dels escrits abans d'iniciar-los i participar activament en la seva revisió, correcció i millora, en les seves diverses fases. Els alumnes, doncs, han de saber, també, què es considera un text ben escrit en els respectius nivells d'escolaritat.

Vetllar per la qualitat dels textos dels alumnes demana posar el focus, també, en el procés que permet elaborar-los. L'escola tradicional s'interessava més per la versió final dels escrits que no pas pels processos que segueixen els alumnes per fer-los. En canvi, quan es té en compte aquest procés, és possible desenvolupar actuacions i activitats orientades al domini progressiu del conjunt de propietats textuals. En definitiva, tenir cura del procés d'espectura afavoreix la producció de textos de més qualitat.

8. Promou la motivació, perquè escriure és complex i exigeix un esforç constant.

Hi ha **creences** àmpliament difoses en relació a l'espectura: **l'espectror neix, no es fa, el full blanc fa por, escriure és molt difícil, revisar és senyal d'incompetència...** Bona part de les possibilitats de millora de la competència escrita dels alumnes està relacionada amb la capacitat del centre educatiu per modificar, de manera progressiva, aquestes creences.

L'**autoconcepte escriptor** que cada alumne té d'ell mateix és un dels aspectes més rellevants per aprendre a escriure. Es configura a partir de tres elements: la percepció que tingui sobre l'espectura i la seva utilitat, la significació, el valor i el sentit de les experiències d'espectura i, sobretot, a partir del retorn que mestres, professors i companys facin de les seves produccions. Cal ajudar els alumnes a valorar l'espectura com un aprenentatge que, tot i ser continuat i complex, també pot resultar valuós i satisfactori en l'àmbit personal.

La interpretació i el valor que doni a les errades també resulta determinant en la configuració de l'autoconcepte i la valoració positiva de l'espectura. Cal **reconceptualitzar l'errada**²² i presentar-la com un indicador de coneixement (a partir del qual caldrà treballar). L'escrit d'un alumne és un indicador del seu coneixement; mostra tot allò que, en aquell moment, sap i domina en relació a l'espectura. Observar els textos des d'aquesta perspectiva, i no des del punt de vista de les mancances i dels dèficits, contribueix a millorar i enfortir l'autoconcepte escriptor.

Si ajudem els alumnes a ser conscients del seus progressos (per petits que siguin), aquests poden obtenir una satisfacció personal en el fet d'escriure i generar motivació intrínseca. També caldrà prendre consciència de les dificultats, les necessitats i les possibles solucions. Identificar-ho de manera precisa resulta imprescindible per **desenvolupar l'autoregulació** d'aquest aprenentatge i orientar camins de millora assumibles.

Per la seva part, la motivació intrínseca apareixerà, o no, amb el sentit, la naturalesa, la temàtica i la difusió dels escrits que es proposen als alumnes. Preveure temps per desenvolupar l'espectura personal pot contribuir, també, a experimentar **plaer i satisfacció** en el fet d'escriure.

9. Fes-los escriure a totes les àrees o matèries. L'escriptura és una eina bàsica de tot l'aprenentatge.

La **didàctica integrada de llengua i continguts** pot suposar un doble guany per als alumnes. Per un costat els ajuda a apropiarse dels continguts de les matèries i, per l'altre, els afavoreix l'aprenentatge de les habilitats comunicatives (parlar, llegir i escriure) específiques de la matèria.

Escriure permet estructurar, i reestructurar, el pensament, fa evolucionar les idees: construeix coneixement de naturalesa diversa. Cada disciplina té una visió diferent del món; una interpretació que s'expressa de manera simultània a través de **dos patrons: un temàtic i un de lingüístic**, específic.

Aprendre una matèria significa saber parlar, llegir i escriure d'una manera determinada. Cada disciplina acostuma a emprar uns determinats **gèneres discursius**, que l'alumne ha d'aprendre a identificar, a comprendre i a produir. Conèixer els gèneres discursius propis de la matèria i familiaritzar-s'hi ajuda els alumnes a apropiarse dels continguts i, a la vegada, els apropa a la comunitat científica i a la seva manera d'organitzar i comunicar el coneixement: els obre perspectives acadèmiques i professionals.

El professorat de cada matèria ha d'acompanyar els alumnes en aquests aprenentatges; les tasques híbrides²³ i els textos intermedis²⁴ suposen un recurs molt valuós.

10. No ho perdís de vista: l'espectura de textos literaris desenvolupa la funció estètica del llenguatge.

Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos. L'espectura literària permet desenvolupar una espectura diferent de l'espectura comunicativa lligada a l'aprenentatge de les matèries. El contacte amb els textos literaris millora, en particular, la **qualitat de l'espectura personal** dels alumnes i també la seva capacitat d'imaginar situacions i d'expressar sentiments i emocions.

L'espectura literària es vincula directament amb les obres literàries que formen part del patrimoni d'una cultura, entenent cultura i literatura des d'una perspectiva molt àmplia i diversa (incloent-hi no només les obres d'alta literatura o els clàssics del cànnon, sinó també formes més populars i properes de literatura, en formats analògics o digitals). Ajudar els alumnes a accedir-hi i a produir-ne, en la mesura de les seves possibilitats, és una manera de fer-los valorar i participar en la cultura de les diferents llengües que aprenen.

UNA ATURADA PER FER BALANÇ

En un centre que fa temps que progressa en la reflexió pedagògica en relació a l'escriptura, potser li agradaria fer una aturada per fer balanç i recompte de la feina feta i dels resultats obtinguts. Els punts del decàleg poden ser un bon recurs.

Contrastar algun, o alguns, dels punts del decàleg amb la didàctica de l'escriptura que desenvolupen pot representar un exercici valuós. És a dir, suposaria preguntar-se fins a quin punt aquestes afirmacions són més o menys certes en el centre (4= Totalment d'acord):

DECÀLEG	1	2	3	4
Les activitats que desenvolupem "ensenyen" a escriure, no únicament "fan" escriure.				
Es llegeixen textos escrits pels alumnes i s'escriuen textos a partir de lectures compartides o individuals.				
Tenim establertes franges de temps lectiu per ensenyar a escriure.				
Les propostes d'escriptura que es fan tenen sentit (personal) per als alumnes.				
Es parla abans, durant i després d'escriure.				
Els continguts gramaticals s'extreuen i es vinculen a les produccions dels alumnes.				
Els alumnes saben què es considera un bon text en el seu nivell.				
Es té present la motivació intrínseca i l'extrínseca en el disseny de les propostes d'escriptura.				
Cada àrea/matèria es responsabilitza d'ensenyar a escriure els gèneres discursius que els són propis.				
S'utilitza la literatura per millorar les produccions dels alumnes.				
Conclusions:				
Decisions (Acords):				

Cada centre determinarà en quin marc de coordinació pedagògica serà preferible desenvolupar l'activitat: nivell, cicle, departament, equip docent, claustre... Una vegada compartits els resultats se'n podrien extreure conclusions i adoptar els acords que es considerin oportuns.

EL MIRALL

Hi ha centres que han establert que determinades activitats d'escriptura (gèneres discursius) siguin presents a tots els nivells. Són activitats que els alumnes desenvolupen cada curs, amb un grau més elevat de complexitat: receptes, instruccions de jocs, notícies pròximes, contes, correus@, etc.

En aquesta situació, els punts de decàleg podrien emprar-se per emmirallar l'activitat: analitzar la manera com es planteja i desenvolupa, horitzontalment i verticalment. És a dir, cada nivell podria analitzar el plantejament i el desenvolupament de l'activitat a partir dels punts del decàleg. Desenvolupada l'anàlisi, se'n podria efectuar una altra de "vertical" per comprovar el grau de coherència didàctica al llarg dels diversos nivells. Suposaria, doncs, preguntar-se fins a quin punt aquests aspectes del decàleg es tenen presents a l'hora de dissenyar i desenvolupar l'activitat (4= Es té molt present):

ETAPA	NIVELL	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	1	2	3	4
		El docent desenvolupa l'activitat davant dels alumnes i n'explica les característiques principals.				
		S'acompanya els alumnes mentre la desenvolupen.				
		Es comparteixen i comenten les produccions dels alumnes.				
		L'activitat es desenvolupa en un temps lectiu que s'ha establert per ensenyar i aprendre a escriure.				
		La proposta d'escriptura té relació amb el context i la realitat dels alumnes.				
		Abans, durant i després de l'activitat es desenvolupen activitats orals orientades a millorar la qualitat dels textos.				
		L'activitat s'aprofita per treballar els continguts gramaticals que hi tenen relació.				
		Abans d'iniciar l'activitat es comparteixen els criteris d'èxit i d'avaluació: els alumnes saben què és un bon text.				
		L'activitat es relaciona amb l'interès personal de l'alumne o bé amb una necessitat del grup.				
Conclusions:						
Decisions (Acords):						

Cada centre determinarà en quin marc de coordinació pedagògica serà preferible desenvolupar l'activitat: nivell, cicle, departament, equip docent, claustre... Una vegada compartits els resultats se'n podrien extreure conclusions i adoptar els acords que es considerin oportuns.

PER ANAR A FONTS

Cadascuna de les conferències del programa *araESCRIC* inclouen una eina de diagnosi relacionada amb la seva temàtica. Es tracta d'instruments que volen ajudar a reflexionar a l'entorn dels continguts i de les idees força. Per exemple, les primeres sessions dels tres cicles són les següents:

- **2n cicle d'educació infantil i cicle inicial d'educació primària.**

1a conferència: ["Escriure, per a què"](#)

- **Cicles mitjà i superior d'educació primària**

1a conferència: ["Escriure, per a què"](#)

- **Educació secundària obligatòria**

1a Conferència: ["Competència lingüística: l'expressió escrita"](#)

Determinats centres poden estar interessats a iniciar la reflexió sobre la didàctica de l'espectura a partir d'un dels punts del decàleg. A continuació es presenten les relacions dels punts del decàleg amb les conferències dels tres cicles.

DECÀLEG	EI-CI	CM-CS	ESO
1. Ensenya'ls a escriure. Si els n'ensenyas, n'aprendran.	3-4-5	2-3-5	1-2-3
2. Convida'ls a llegir. Llegir de manera habitual i reflexiva millora la qualitat dels textos propis	1	5-6	2-5-6
3. Dedica temps a l'aula perquè escriquin. D'escriure se n'aprèn escrivint.	6	2	2-3-6
4. Fes-los propostes d'espectura que responguin als seus interessos i les seves necessitats.	1-6	1	2-3-5
5. Perquè millorin com a escriptors, parlev tant del procés com del text resultant.	4-5	2-3-4	3-5
6 Ensenya'ls el funcionament de la llengua, la matèria primera per escriure	2-3-5	4	2-4-5
7. Ajuda'ls a reconèixer un text ben escrit, tant si és seu com si és d'algú altre	5-6	3	2-5
8. Promou la motivació, perquè escriure és complex i exigeix un esforç constant.	1-2	1-5	2-5-3
9. Fes-los escriure a totes les àrees o matèries. L'espectura és una eina bàsica de tot l'aprenentatge	1-6	5	1-2-6
10. No ho perdís de vista: l'espectura de textos literaris desenvolupa la funció estètica del llenguatge	1	6	5

REFERENTS A L'AULA

L'experiència de molts docents demostra que, en general, els alumnes no relacionen els continguts gramaticals amb la comunicació escrita. Per a ells són coneixements independents, no relacionats. Com es proposa a les conferències del programa *araESCRIC*, l'aprenentatge gramatical s'ha de construir a partir de la reflexió de les produccions orals i escrites dels alumnes: les necessitats, les millores o els problemes que presenten han de ser l'origen del treball amb els continguts gramaticals.

Els docents d'educació infantil i cicle inicial d'educació primària ja fa temps que veuen en els anomenats "Referents d'aula" una estratègia valuosa per a aquest aprenentatge. El referent escrit ha de ser la representació visual d'una informació compartida que permet als alumnes resoldre dubtes, recordar paraules, estructures i expressions, completar o omplir els buits que apareixen en situacions de lectura i escriptura. Els referents, per tant, han de sorgir de la necessitat de l'aula: la regla general que s'ha observat s'ha de formular conjuntament amb els alumnes, han de ser clars i senzills, i els alumnes se'ls han de sentir seus. Aconseguir-ho dependrà, en bona part, de la mesura en què hi hagin participat.

Hi ha quatre punts del decàleg que poden tenir una relació directa amb els referents d'aula. Les claus d'interpretació d'aquests punts, algunes de les orientacions que s'ofereixen per als diversos cicles i nivells d'escolaritat i, sobretot, les conferències que s'hi relacionen poden facilitar la introducció d'alguns referents o la revisió i la millora dels existents.

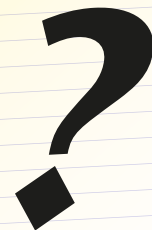
1r: Ensenya'ls a escriure. Si els n'ensenyes, n'aprendran.

5è: Perquè millorin com a escriptors, parleu tant del procés com del text resultant.

6è: Ensenya'ls el funcionament de la llengua, la matèria primera per a escriure.

7è: Ajuda'ls a reconèixer un text ben escrit, tant si és seu com si és d'algú altre.

**Escriure un text, sempre,
ha de començar amb preguntes**

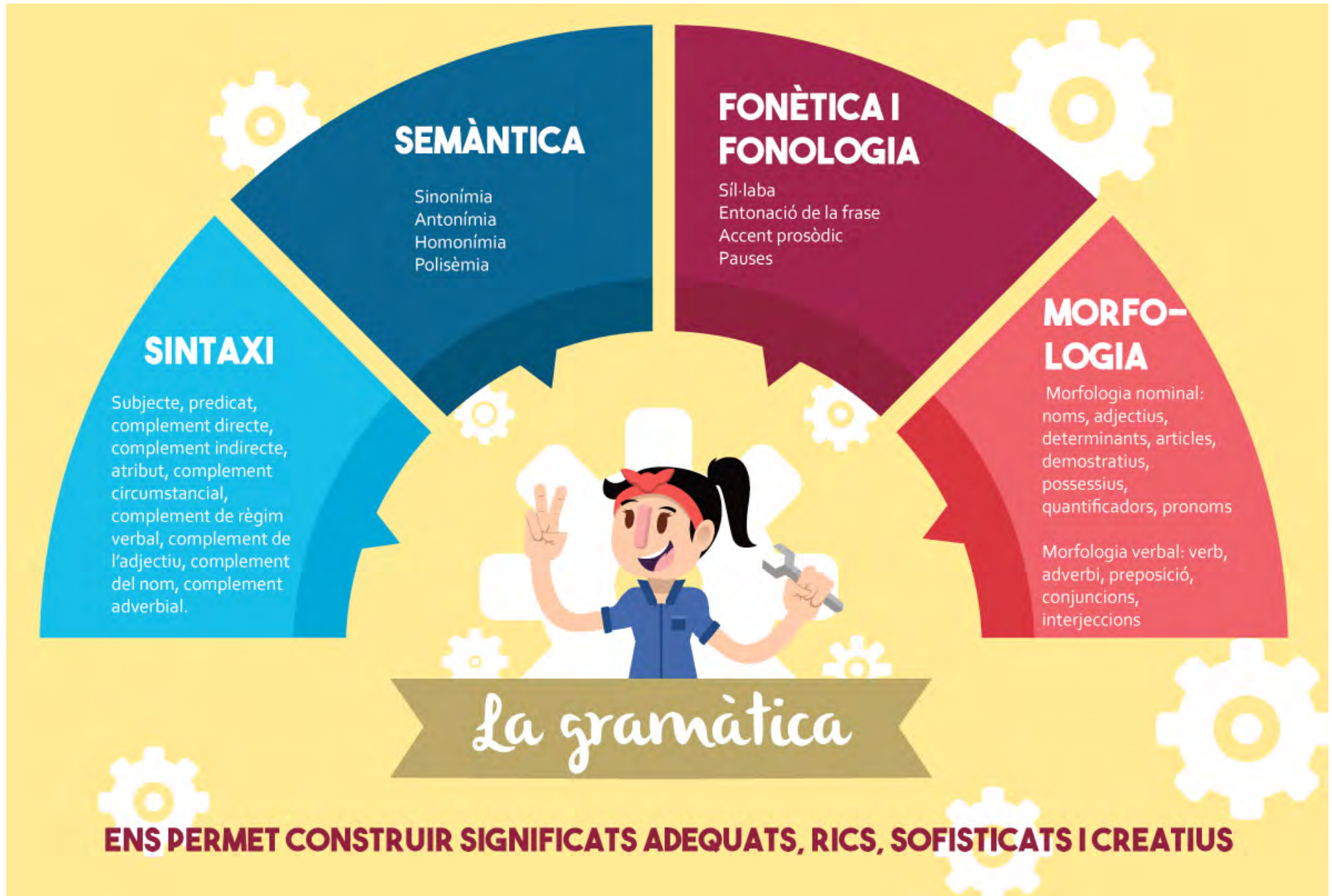
- A qui volem escriure?
- El coneixem?
- Com l'hem de tractar?
- Què volem aconseguir?
- Com ens imaginem el text?
- Com ens volem presentar?

**Abans de posar-te a escriure s'ha de
"pensar" en què diràs, has de fer plans**

1. Pensa bé què vols aconseguir amb l'escrit.

2. Què saps sobre aquest tema? Fes-ne una llista.
Quines coses voldràs explicar? fes-ne una llista

3. Ordena les idees
Per quin ordre apareixeran?
N'hi ha de més importants?

PAUTES PER ESCRIURE UN TEXT

ABANS

1. Penso el **tipus de text** (*expositiu, instructiu, informatiu, descriptiu, argumentatiu, narratiu*) que he d'escriure.
2. Busco **models de textos** si no conec gaire el tipus de text que he d'escriure.
3. Tinc present el **destinatari** del text durant tot el procés d'escriptura.

DURANT

4. Redacto un **esborrany** tenint en compte:
 - L'**estructura** del tipus de text que escric.
 - El tipus de **registre** que he de fer servir.
 - Que les **frases** siguin clares i entenedores.
 - Que hi hagi varietat de **connectors**.
 - Que els **paràgrafs** siguin breus.
 - Que la **puntuació** ajudi a estructurar el text.

DESPRÉS

5. Repasso l'esborrany: S'ENTÉN? HI MANCA RES?
6. El LLEGEIXO en veu alta o faig que un company el llegeixi.
7. Introdueixo, si cal, ESMENES, pròpies o suggerides.
8. Repasso l'ORTOGRAFIA.
9. El passo A NET tenint en compte ELEMENTS FORMALS del text (*marges, títol, numeració de pàgines, majúscules, negreta, cursiva, etc.*)

EINES I INSTRUMENTS D'AVUACIÓ

Els decrets de currículum i les noves ordres d'avaluació, coherents amb el desenvolupament competencial dels alumnes, recomanen que aquests assumeixin un paper molt més actiu i compromès en l'aprenentatge. Paral·lelament, demanen que els docents amplïïn la perspectiva de la seva tasca i es plantegin "QUÈ han d'aprendre els alumnes", no únicament "QUÈ hem d'ensenyar". Un dels elements que més pot afavorir la implicació dels alumnes és el coneixement dels criteris d'èxit de les tasques que se'ls proposa desenvolupar. Per aquesta raó en el setè punt del decàleg s'hi llegeix:

7. Ajuda'ls a reconèixer un bon text, tant si és seu com si és d'algú altre.

Reconèixer un text ben escrit demana haver compartit amb els alumnes els criteris d'èxit i els d'avaluació. Conèixer-los afavoreix l'autoregulació dels aprenentatges. Els alumnes han de ser educats en estratègies que els ajudin a assumir el control del seu propi aprenentatge i a descobrir que només el poden desenvolupar si tenen capacitat per avaluar-lo. L'orientació formativa de l'avaluació suposa concebre-la com una estratègia d'aprenentatge i no, només, com un instrument de certificació. Són diversos els instruments i les eines que faciliten la implicació dels alumnes abans, durant i després del procés de composició d'un text:

- Taules d'autoavaluació i de coavaluació
- Diaris d'aula
- Bases d'orientació
- Rúbriques
- Registres d'observació
- Qüestionaris
- Debats
- Anàlisi de casos
- Carpeta d'aprenentatge
- Mapes d'idees i mapes conceptuals

A partir de la reflexió d'aquest punt del decàleg, els centres poden desenvolupar diverses actuacions:

- Analitzar fins a quin punt els alumnes "tenen el control" de l'aprenentatge de l'espectura.
- Comprovar fins a quin punt s'utilitzen eines d'avaluació formativa en la didàctica de l'espectura.
- Revisar, ampliar, millorar i validar els instruments d'avaluació que s'utilitzen.
- Incloure el coneixement i la utilització regular d'instruments d'avaluació formativa en les seqüències didàctiques d'espectura.

ZER Ebre

HAURÉ FET UNA BONA EXPOSICIÓ ORAL (ARGUMENTACIÓ) SI...

1. Planifico la meua exposició oral:

*Tinc clar què vull dir. Cerco la informació necessària, si cal.
Tinc present a qui m'adreço.
Organitzo les idees en un guió.*

2. Començo a parlar. INTRODUCCIÓ:

Presento el tema. Utilitzo connectors per introduir: per començar, d'entrada, primer, d'una banda, en primer lloc...; d'altra banda, segon, tercer, en segon lloc...

3. Em posiciono a favor o en contra donant la meua opinió:

Utilitzo verbs d'opinió: crec, considero, penso, estic a favor, estic en contra, em sembla, soc del parer que, estic convençut / convençuda que...

4. Justifico la meua posició donant arguments. ARGUMENTACIÓ:

*Raons a favor. Utilitzo connectors causals: perquè, ja que, atès que, a causa de, gràcies a, com que...
Raons en contra. Utilitzo connectors d'oposició: pel que fa, en canvi, no obstant això, tanmateix, al contrari...*

5. Acabo amb una CONCLUSIÓ:

Faig un resum a mode de conclusió. Utilitzo connectors consecutius: per tant, per concloure, en conclusió, en definitiva, en resum, així doncs...

6. Tinc en compte els aspectes de la Lectura en Veu Alta: MI-RI-PRO-VO-PO (Mirada-Ritme-Pronúncia-Volum-Postura)

7. Parlo sense llegir del guió.

Exemple de base
d'orientació

FITXA 1

FITXA 2

FITXA 3

FITXA 4

PRIMER D'ESO
EL NEOLÍTIC**M_** Revisió i elaboració de l'escrit definitiu.

Revisa l'esborrany amb els següents criteris d'avaluació:

ESTÀ BÉ SI	SI	NO
He començat classificant l'arc, dient el grup d'objectes al qual pertany: "arma ofensiva que serveix per disparar fletxes...".		
N'he enumerat les característiques més importants (parts que té, material, forma, mida, etc.) de manera ordenada, seguint un ordre lògic.		
He donat un nombre de característiques suficient per entendre bé com és l'arc.		
He explicat quan l'utilitzava i per fer què. També com el vaig perdre.		
La redacció és clara i precisa. Utilitzo frases curtes. Empro verbs en present o imperfet. Les oracions predicatives, són coordinades o juxtaposades.		
He procurat cohesionar el text internament i entre un paràgraf i un altre. He revisat la puntuació.		
Utilitzo amb precisió els adjectius. Procuo que els mots emprats siguin variats i adequats al context. No en repeteixo. Vigilo les interferències d'altres llengües.		
Tinc cura de l'ortografia.		
Faig bona lletra. Està ben presentat.		

Torna a escriure el text tenint en compte la revisió de l'esborrany:

TEXT DEFINITIU

Exemple d'instrument
d'avaluació²⁵

DECÀLEGS PER ALS ALUMNES

A part dels referents d'aula, hi ha centres que proporcionen als alumnes llistes, més o menys extenses, d'orientacions per guiar el seu procés de composició escrita. Ho fan perquè, per exemple, s'adonen que definir els paràmetres d'una situació de comunicació és una actuació de la qual els alumnes, sovint, prescindeixen, o els passa per alt. Per raons diverses, l'alumnat dona més valor a la versió definitiva dels seus textos i, en aquesta, a l'ortografia i a la presentació; per donar més importància al procés hi ha centres que inclouen l'elaboració d'un esborrany dins la llista de recomanacions.

Aquestes orientacions prenen formes diverses: cartells a les parets, materials de racons d'espectura i, també, materials individuals. En funció de l'edat dels alumnes i de la programació de continguts d'espectura, aquestes llistes resulten més o menys extenses; quasi sempre, però, es redacten en primera o tercera persona del present.

Per exemple²⁶:

Cicle inicial

- Abans d'escriure pensa el que vols dir. Va bé explicar-ho a un company.
- Escriu un esborrany amb les idees més importants.
- Escriu sense distreure't.
- Quan acabis llegeix el que has escrit per veure si és el que volies dir.

Cicle mitjà

- Abans d'escriure pensa el que vols dir.
- Pensa a qui vols escriure i per què.
- Escriu un esborrany amb les idees més importants.
- Revisa l'ordre en què has escrit les idees.
- Escriu el text.
- Repassa els paràgrafs.
- Llegeix el text en veu alta.
- Si cal, millora les idees i l'ortografia.

Cicle superior

- Pensa a qui vols escriure i per què.
- Fes una llista amb les idees.
- Escriu un esborrany.
- Revisa l'ordre en què has escrit les idees.
- Escriu el text.
- Repassa els paràgrafs.
- Llegeix el text en veu alta.
- Revisa les frases del text.
- Deixa reposar l'escrit fins l'endemà.
- Revisa si es recullen les idees que volies escriure i si el text s'entén.
- No t'oblidis de revisar l'ortografia.

ESO i batxillerat

1. Escriure no és parlar.
2. Tingues present a qui escrius i per què escrius.
3. No escriguis a raig: planifica abans de començar i revisa el que escrius.
4. Busca models ben escrits quan no sàpigues com fer-ho.
5. Llegeix molt: fixa't com escriu la gent que en sap.
6. No esperis cap encàrrec: com més practiquis, millor escriuràs.
7. Comparteix el que escrius: tothom et pot ajudar a millorar el teu escrit.
8. Recorda que la gramàtica és la teva caixa d'eines per escriure.
9. Quan estudiïs, escriu: t'ajudarà a aprendre.
10. Deixa volar la imaginació: no et tallis, ni en paper ni en digital!

**ANNEX:
ALTRES DECÀLEGS**

El concepte “decàleg d'escriptura” no representa una novetat. En el nostre context proper, la literatura especialitzada en recull diversos. El professor Daniel Cassany és autor de diverses propostes de referència en forma de decàlegs o de llistes de recomanacions. El primer va aparèixer, l'any 1993, a la *Cuina de l'escriptura: Decàleg de la redacció*²⁷, adreçat als seus alumnes de la Universitat. Fa èmfasi en el concepte de procés de composició i en la necessitat de tenir, sempre, present el destinatari de l'escrit.

DECÀLEG DE LA REDACCIÓ

1. No tinguis pressa.
2. Utilitza el paper com a suport.
3. Fes esborranys.
4. Deixa les faltes ortogràfiques per al final.
6. Estructura les idees.
7. Fixa't en els paràgrafs.
8. Repassa i revisa frase per frase.
9. Sigues clar/a i entenedor/a.
10. Deixa reposar el teu escrit.

El seu *Decàleg de l'escriptura* es va presentar a Sevilla el març de 2006. S'adreça a docents amb la voluntat de donar-los “consells per ensenyar a escriure els alumnes”. Recull deu orientacions bàsiques que posen el focus en el component sociocultural de l'escriptura, en la necessitat d'assegurar que els alumnes prenguin decisions sobre els seus textos i en la necessitat que el docent escrigui davant dels alumnes (modelatge).

DECÀLEG DE L'ESCRITURA²⁸

1. L'aprenent escriu a classe.
2. S'escriu cooperativament: en parelles, trios, grups...
3. Es parla del que s'escriu.
4. Es llegeix i es comenta el que s'escriu.
5. L'aprenent pren decisions del que escriu.
6. L'aprenent usa materials i recursos.
7. El docent escriu a l'aula.
8. Queda prohibit llençar o destruir els esborranys
9. S'escriuen gèneres que interessin l'aprenent.
10. Usem l'ordinador per escriure.

Anteriorment, en una publicació de referència²⁹, juntament amb Marta Luna i Glòria Sanz, Cassany proposà un *Perfil del bon escriptor*. S'hi defineix el bon escriptor com aquell que, amb un bon bagatge de lectura, té en compte les diverses fases del procés de composició textual; en el benentès que aquest procés és personal, cíclic i recursiu i, per tant, no generalitzable.

PERFIL DEL BON ESCRIPTOR

- Els escriptors competents són bons lectors o ho han estat en algun període important de la seva vida. **La lectura és el mitjà principal d'adquisició del codi.**
- Els escriptors competents **dediquen temps a pensar en el que volen dir**, en *com* ho diran, en el **que ja sap el receptor**, etc., mentre escriuen.
- Els escriptors es **fan un esquema mental del text** que escriuran, es formulen una imatge del **que volen escriure**, i també de la **forma com treballaran**. Es marquen objectius.
- **A mesura que redacta, l'escriptor rellegeix** els fragments que ja ha escrit per comprovar que s'ajusten a allò que vol dir

i, també, per enllaçar-los amb el que vol escriure a continuació.

– Mentre escriu i rellegeix el que ha escrit, l'autor ho revisa i **hi introdueix modificacions i millores**. Aquests canvis **afecten sobretot el contingut** del text: el significat.

– **El procés d'escriptura és cíclic i flexible**. Poques vegades l'autor es conforma amb el primer esquema o pla del text; el va modificant durant la redacció de l'escrit, a mesura que se li acuden idees noves i que les incorpora al text.

– **Durant la composició** l'autor també **utilitza estratègies de suport** per solucionar algunes contingències que se li presenten. Sol consultar gramàtiques o diccionaris per extreure'n alguna informació que no té i que necessita.

A la sessió de formació suara esmentada (març de 2006), Cassany va presentar una relació de *Consells per ensenyar a escriure*.

En els quatre primers caracteritza l'escriptura i en els tres darrers emfasitza la necessitat de situar el seu ensenyament i aprenentatge en pràctiques autèntiques i col·laboratives:

CONSELLS PER ENSENYAR A ESCRIURE³⁰

Escriure és:

- Una activitat sociocultural (no només quelcom gramatical o psicològic)
- Una tasca social (no individual)
- Un procés (no només un producte)
- Una pràctica electrònica (no només analògica)

S'aprèn a escriure:

- Escrivint a l'aula amb el mestre
- Escrivint i corregint amb els companys
- Escrivint textos autèntics

Un altre autor de referència, Felipe Zayas³¹, també proposa un decàleg adreçat a docents en què emfasitza la necessitat de compartir l'ensenyament i l'aprenentatge d'una escriptura amb sentit entre les diverses àrees i matèries:

DECÀLEG D'ESCRITURA

1. **Organitza l'aula** de manera que sigui un **àmbit de comunicació** en què tinguin **sentit** llegir, escriure, parlar i escoltar i **els alumnes trobin motius** per a fer-ho.
2. **Dissenya les tasques** de manera que la lectura i **la composició de textos** sigui **l'instrument principal d'aprenentatge**.
3. **Proposa lectures** que puguin servir de **motor i d'estímul per a l'aprenentatge; proposa la composició de textos** que serveixin **per comunicar els aprenentatges** realitzats.
4. **Integra les activitats de lectura i d'escriptura**: la lectura que prepara l'escriptura i l'estimula.
5. **Treballa amb els gèneres propis de cada àrea/matèria** però també amb els **gèneres més significatius d'altres àmbits** (mitjans de comunicació, àmbit públic...).
6. **Ajuda** els alumnes a **tenir en compte la finalitat** de les seves lectures i **dels textos** que componen (per aprendre què... per fer què... per comunicar què i a qui,...) en el marc de les activitats d'ensenyament i aprenentatge de cada àrea/matèria.
7. **Ensenya** els alumnes a processar la informació – temes dels textos, idees principals... – i a **planificar-redactar-revisar els textos que produeixen** d'acord amb els objectius de la lectura i de l'escriptura.
8. **Ajuda** els alumnes a **fer visibles els patrons organitzadors** dels textos i els **indicadors** que serveixen de guia per entendre les **relacions entre les idees**.
9. **Grada els aprenentatges** a partir de la progressiva complexitat de les tasques comunicatives (complexitat de les

pràctiques discursives, dels gèneres discursius, dels patrons organitzatius dels textos...).

10. **Atén la diversitat** dels alumnes quant a capacitats, experiències culturals i comunicatives i motivació.

Fes **que tots se sentin capaços d'aprendre i progressar**.

Finalment, esmentar també un Decàleg d'espectura localitzat a la xarxa però del qual no s'ha pogut esbrinar l'autoria³². S'adreça a docents i s'hi introdueix un concepte que els altres exemples no recullen: la dimensió personal de l'espectura que ha de fer prevaldre el fons sobre la forma, no posar límits a l'espectura dels alumnes i assegurar el sentit personal dels escrits.

DECÀLEG DE L'ESPECTURA

1. **L'espectura és un procés**. Escriure és una habilitat que requereix de temps, no se n'aprèn de la nit al dia, sinó mitjançant el desenvolupament progressiu d'activitats amb finalitats clares.
2. **De l'habilitat a la competència**. Cal passar de ser usuari d'espectura a escriptor, a fer de les lletres quelcom indispensable en la vida de les persones.
3. **S'aprèn dels errors**. Tot escrit ha de passar per diverses modificacions per arribar a ser un text que satisfaci a l'autor. El primer esborrany és tan important com la versió final.
4. **Escriure sense límits**. Per escriure, només cal un motiu. Per crear un text no s'han de posar barreres als alumnes per aconseguir allò que el docent vulgui o que tothom escrigui de la mateixa manera. Cada alumne és un món i a través de l'espectura l'ha de fer visible.
5. **Espectura significativa i funcional**. Escriure és una activitat sociocultural; només es fa efectiva quan l'usuari la troba signi-

ficativa, quan la relaciona amb el seu interès i és funcional en el context en què es desenvolupa.

6. **La teoria és l'excusa per escriure**. Els conceptes no són la base per ensenyar a escriure, són només l'excusa per aprendre'n.

7. **El fons sobre la forma**. En el procés d'espectura ha de prevaldre el fons del text, el contingut, sobre la forma.

8. **Promoure o bloquejar el procés d'espectura**. Una didàctica de l'espectura adequada, relacionada amb la vida dels alumnes, o inadequada pot apropar o allunyar, per sempre, els alumnes de l'escriure.

9. **L'espectura amb la lectura**. Llegir és una bona manera d'aprendre a escriure. El model dels escriptors orienten i marquen les produccions dels aprenents.

10. **Escriure... expressió màxima del ser**. A través del procés d'espectura els alumnes poden expressar el que senten, el que pensen i el que saben; escriure els dona identitat, autonomia i satisfacció.

A manera de conclusió. En general s'observa que es consideren dos elements: el destinatari i l'objectiu i, en funció d'aquests, se seleccionen els continguts. Es plantegen tres destinataris: els docents, els alumnes i els centres.

Quan els decàlegs s'adrecen als adults poden orientar-se a millorar l'espectura personal o bé remarcar conceptes, metodologies i estratègies que es consideren rellevants en la millora dels resultats dels alumnes.

Quan el destinatari és l'alumnat, pretenen establir-hi un diàleg per oferir-li, o recordar-li, orientacions bàsiques per elaborar textos que s'ajustin als seus interessos i necessitats.

Si els centres en són els destinataris, acostumen a relacionar

actuacions de reflexió i de coordinació didàctica que permeten o bé endegar un procés de millora o bé donar orientacions per consolidar-lo.

Finalment, en relació als continguts, s'identifiquen elements recurrents que els diversos autors consideren rellevants:

- Procés de composició textual.
- Situacions d'espectura reals: amb propòsit i destinatari.
- Necessària implicació de totes les àrees/matèries en la millora de la competència escrita dels alumnes.
- Paper rellevant i actuació estratègica de l'alumne.
- Titularitat, propietat, dels textos.

NOTES

NOTES

1. Trobareu informació del Programa a <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/> [consulta 20-10-2017]. ↻

2. Trobareu les conferències de l'araESCRIC a <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/ara-escric/conferencies/> [consulta 20-10-2017]. ↻

3. A la literatura especialitzada se'n poden trobar diversos. Vegeu l'annex d'aquest document. ↻

4. Perquè l'alumne que sap escriure traça signes de coneixement (més) perdurable. ↻

5. Vegeu l'annex d'aquest document. ↻

6. *Modelatge*: tipus d'intervenció en què la persona que dirigeix l'activitat posa veu al pensament per mostrar de manera explícita les operacions cognitives que es duen a terme per resoldre una tasca. La persona que fa el modelatge adopta el paper d'experta i fa l'esforç de mostrar allò que fa d'una manera inconscient, amb l'objectiu d'ajudar els aprenents a apropiars-se de les estratègies que els està mostrant. ↻

7. *Ensenyament explícit*: procés en el qual el docent ensenya específicament una estratègia determinada: la presenta, la modela i acompanya l'alumne mentre la practica. En tot el procés, l'alumne és conscient de l'estratègia que aplica, com l'aplica, quan s'ha d'aplicar i per a què li serveix aplicar-la. ↻

8. *Reflexió metalingüística*: tipus de reflexió, introspectiva o explícita, sobre l'estructura de la llengua i del llenguatge usat. Així, per exemple, fem reflexió metalingüística quan parlem sobre com s'escriu, reflexionem sobre el funcionament de la llengua o donem nom a formes i funcions. ↻

9. *Gènere discursiu*: model convencional amb el qual s'identifica un conjunt de textos, orals o escrits, que presenten unes característiques formals comunes en un context comunicatiu determinat (carta, invitació, narració, recepta de cuina, etc.) ↻

10. Per exemple: elaborar un text expositiu-comparatiu de la Revolució Francesa i la bolxevic/ Fer el seguiment, en el bloc de l'institut, del Campionat Europeu d'Atletisme en pista coberta, etc. ↻

11. *Carpeta d'escriptura*: mostra variada d'escrits (recull d'idees, esborrany, textos acabats...) que un aprenent escull de totes les produccions escrites que ha fet durant un període de temps, que ha pogut revisar i millorar amb tècniques variades i que considera representativa de la seva capacitat escriptora. ↻

12. *Repertori lingüístic*: el conjunt de recursos gramaticals i retòrics dels quals se serveix un parlant per adequar el seu discurs als diferents objectius comunicatius. Font: Joan Perera *2006-2009. El desarrollo del repertorio lingüístico en hablantes no nativos de castellano y catalán. Grup de Recerca per a l'Estudi del Repertori Lingüístic (GRERLI)*. ↻

13. *Entrevista d'escriptura*: estratègia d'intervenció cara a cara, que té lloc entre alumne i docent, o bé entre alumnes, mentre aquests escriuen autònomament. Pretén ajudar l'alumne a adoptar simultàniament el punt de vista d'autor i de lector crític per tal de prendre consciència de les decisions que ha pres en l'escriptura. ↻

14. *Retorn formatiu*: valoració que fa el docent dels escrits dels alumnes orientada a ajudar-los a identificar els encerts i els errors, i a suggerir-los com millorar-los. Aquest tipus de retorn supera l'avaluació tradicional aplicada a l'escrit final i posa en valor l'esborrany perquè permet la reflexió de l'alumne a partir de la seva producció escrita. ↻

15. *Errada*: dificultat de l'alumne que el docent pren com a punt de referència per proposar estratègies de suport i millora. Lluny d'una consideració negativa, com un obstacle que cal evitar, s'estimula que l'alumne pugui detectar-la, comprendre-la i regular-la com una oportunitat d'aprenentatge. ↻

16. *Tasca híbrida*: que comporta lectura i escriptura. ↻

17. *Text intermedi*: que permet arribar a un altre text. Per exemple, mapes d'idees o resums parcials. ↻

18. Segons Cassany, les funcions bàsiques de l'escriptura (Gordon Wells) són: registrativa, comunicativa, epistèmica i lúdica. ↻

19. *Funció estètica*: ús del llenguatge amb la intenció d'atreure l'atenció del lector sobre allò escrit i de promoure el gaudi o l'emoció artística per mitjà de la selecció de recursos expressius. ↻

20. *Modelatge*: tipus d'intervenció en què la persona que dirigeix l'activitat posa veu al pensament per mostrar de manera explícita les operacions cognitives que es duen a terme per resoldre una tasca. La persona que fa el modelatge adopta el paper d'experta i fa l'esforç de mostrar allò que fa d'una manera inconscient, amb l'objectiu d'ajudar els aprenents a apropiars-se de les estratègies que els està mostrant. ↻

21. *Repertori lingüístic*: el conjunt de recursos gramaticals i retòrics dels quals se serveix un parlant per adequar el seu discurs als diferents objectius comunicatius. Font: Joan Perera *2006-2009. El desarrollo del repertorio lingüístico en hablantes no nativos de castellano y catalán. Grup de Recerca per a l'Estudi del Repertori Lingüístic (GRERLI)*. ↻

22. *Errada*: dificultat de l'alumne que el docent pren com a punt de referència per proposar estratègies de suport i millora. Lluny d'una consideració negativa,

com un obstacle que cal evitar, s'estimula que l'alumne pugui detectar-la, comprendre-la i regular-la com una oportunitat d'aprenentatge. ↻

23. *Tasca híbrida*: que comporta lectura i escriptura. ↻

24. *Text intermedi*: que permet arribar a un altre text. Per exemple, mapes d'idees o resums parcials. ↻

25. SERVEI D'IMMERSIÓ I ACOLLIMENT LINGÜÍSTICS. Textos per llegir i aprendre. Material didàctic de ciències socials: El Neolític. L'agricultura i la ramaderia, van ser una revolució per a la humanitat? Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2015. <http://xtec.gencat.cat/web/contenut/projectes/lectura/impulslectura/matdidactic/eso/documents/treso-neolitic.pdf> [Consulta 8-11-2017] ↻

26. ZER Montsant-Serra de Prades (Curs 2011-2012) ↻

27. DANIEL CASSANY (1993): La cuina de l'escriptura. Barcelona: Empúries, pàg. 195 ↻

28. <https://es.slideshare.net/nemoncayo/escritura-cassany> ↻

29. CASSANY, D. , LUNA, M. , SANZ, G. (1993): Ensenyar llengua. Barcelona: Graó. p-256 ↻

30. <https://es.slideshare.net/nemoncayo/escritura-cassany> ↻

31. Felipe Zayas <http://prezi.com/xtadqeqt-8qc/10-ideas-sobre-la-lectura-y-la-escritura-decalogo/> ↻

32. <https://es.scribd.com/doc/21758133/Decalogo-de-La-Escritura> ↻

CRÈDITS

Elaboració:

Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístics

Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

© Generalitat de Catalunya

Departament d'Ensenyament 1a edició: febrer 2018

Disseny gràfic i maquetació: Enric Muñoz / Kilografik